

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ A VYKÁZÁNÍ JAKO PRÁVNÍ INSTITUCE
APLIKOVANÉ K VČASNÉMU ZAMEZENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ**

Autor práce: Vladimír Smolík

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....
Vladimír Smolík

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, pomoc, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

Smolík, V, Předběžná opatření a vykázání jako právní instituce aplikované k včasnému zamezení domácího násilí: bakalářská práce.

České Budějovice: Vysoká škola evropských regionálních studií, o. p. s., 2012 Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jan Bouchal

Klíčová slova: domácí násilí, institut vykázání, ohrožená osoba, viktimizace, trestní řízení, legislativa, bezpečnostní plán.

Bakalářská práce blíže definuje a přibližuje problematiku předběžného opatření a vykázání jako právní instituce aplikovaná k včasnému zamezení domácího násilí v České republice.

Bakalářská práce shrnuje charakteristiku domácího násilí, postupně vysvětluje různé pojmy vážící se k problematice domácího násilí, bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí, legislativní úpravu domácího násilí v České republice, vykázání jako jeden z prostředků ochrany řešící problematiku domácího násilí, postup policie při řešení domácího násilí. Dále uvádí tato práce do problematiky aplikace institutu vykázání ve specifických případech a nakonec popisuje předběžné opatření ve věcech domácího násilí a s ním další související věci k tomuto tématu.

Abstract

Smolík, V. Preliminary legal measures and evictions used by institutions for a timely prevention of domestic violence: Bachelor thesis.

České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012.

Supervisor: JUDr. Jan Bouchal

Key words: domestic violence , the institute deportation, endangered person, victimization , criminal proceedings, legislation , safety plan

This bachelor thesis defines and presents more closely the issues of preliminary measures and reporting as a legal institution applied to the early elimination of domestic violence in the Czech Republic.

The thesis summarizes the characteristics of domestic violence, gradually explains the different concepts related to the problems of domestic violence, safety plan, plan for victims of domestic violence, the legislation of domestic violence in the Czech Republic, reporting as one of the means of protection addressing the issues of domestic violence, police procedure in dealing with domestic violence. Furthermore, the work introduces the problems regarding the application of the institution of reporting in specific cases, and finally describes the interim measures in cases of domestic violence and other matters relating to this topic.

The Bachelor thesis defines the operative-search resources and supporting operative-search resources in the framework of the legislation of the Czech Republic, and how to use them.

Obsah:

Úvod do problematiky	9
1. Cíl a metodika bakalářské práce	10
2. Charakteristika domácího násilí.....	10
3. Historie domácího násilí v ČR.....	11
4. Základní pojmy	12
4.1. Policie České republiky.....	12
4.2. Skupina Domácí násilí	13
4.3. Ohrožená osoba.....	13
4.4. Násilná osoba	13
4.5. Obydlí.....	14
4.6. Intervenční centrum.....	14
4.7. Základní otázky domácího násilí.....	14
4.8. Domácí násilí	15
4.9. Formy domácího násilí.....	16
4.9.1. Fyzické násilí.....	16
4.9.2. Psychické (Emocionální)násilí	16
4.9.3. Sexuální násilí	17
4.9.4. Ekonomické násilí	17
4.9.5. Sociální násilí	17
4.10. Znaky domácího násilí	18
4.10.1. Časová frekvence	18
4.10.2. Stupňování násilí.....	18
4.10.3. Sociální role	18
4.10.4. Neveřejnost.....	18
5. Příčiny domácího násilí.....	19
5.1. Názory společnosti	19
5.2. Sociální prostředí	19
5.3. Vztahy uvnitř rodiny	19

5.4.	Individuální příčiny (charakter jednotlivce)	20
5.4.1.	Profily násilných osob	20
5.5.	Pachatel domácího násilí	21
5.5.1.	Rozdělení dle zdroje agrese	21
5.6.	Profily ohrožených osob.....	22
5.6.1.	Typologie obětí.....	22
5.7.	Syndrom týrané ženy.....	24
5.8.	Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte	25
5.8.1.	Kategorie týrání	25
5.9.	Viktimizace	26
5.9.1.	Index viktimizace	27
5.10.	Fáze šoku.....	28
5.11.	Fáze nastupující adaptace.....	28
5.12.	Konečná adaptace.....	28
6.	Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí	29
6.1.	Únik, úkryt	29
6.2.	Důležitá telefonní čísla.....	29
6.3.	Svěření se s problémem.....	29
6.4.	Zmapování cest útěku.....	30
6.5.	Záminka pro opuštění obydlí.....	30
6.6.	Místo úkrytu	30
6.7.	Cesta do úkrytu	30
6.8.	Pomoc známých – šifrovaná zpráva	31
6.9.	Pohotovostní zavazadlo.....	31
6.10.	Pobyt v domácnosti a příprava k opuštění domácnosti	31
6.11.	Nápomocná zařízení	32
7.	Legislativní úprava domácího násilí v České republice	33
7.1.	Základní pilíře zák. č. 135/2006 Sb.....	35
8.	Vykázání jako jeden z prostředků ochrany řešící problematiku domácího násilí	35
8.1.	Postup policie při řešení domácího násilí s užitím institutu vykázání	39
8.1.1.	Oddíl první Násilí vůči blízké osobě	39
8.1.2.	Oddíl druhý Obecné sklony k násilí	40

8.1.3.	Oddíl třetí Zranitelnost oběti	40
8.2.	Jednání policisty s ohroženou osobou	40
8.3.	Spolupráce policie s dalšími subjekty	41
8.4.	Aplikace institutu vykázání ve specifických případech.....	42
8.4.1.	Nezletilá násilná osoba	42
8.4.2.	Ohrožená osoba závislá na osobě násilné	42
8.4.3.	Násilná osoba matka malého dítěte	42
8.4.4.	Útok spáchaný mimo společné obydlí	43
9.	Vyhodnocení vývoje institutu vykázání v České republice.....	44
9.1.	Aplikace institutu vykázání v České republice za roku 2007-2012.....	44
9.2.	Všechna provedená vykázání v letech 2007-2012 dle jednotlivých krajů.....	45
9.3.	Všechna provedená vykázání v roce 2012 dle jednotlivých krajů.....	46
10.	Předběžné opatření ve věcech domácího násilí.....	47
10.1.	Typy soudních opatření	47
10.2.	Obdobné postupy jako u “běžného“ předběžného opatření.....	48
10.3.	Doručování.....	48
10.4.	Zánik a zrušení opatření	49
10.5.	Zvláštnosti předběžných opatření dle § 76B zák. č. 99/1963 Sb.	49
10.6.	Náležitosti návrhu	50
10.7.	Doba trvání a vykonatelnost	50
10.8.	Náhrada škody.....	51
10.9.	Požadavek na podání návrhu ve věci samé	52
10.10.	Formulace návrhu	53
10.11.	Formulace výroku rozhodnutí.....	54
11.	Domácí násilí ve vybraných zemích EU.....	55
11.1.	Domácí násilí v Rakousku.....	55
11.2.	Domácí násilí v Irsku	56
	Závěr	59
	Seznam použitých zdrojů	61

ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Jako student na Vysoké škole evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích jsem si pro svoji bakalářskou práci vybral téma: Předběžná opatření a vykazání jako právní instituce aplikované k včasnému zamezení domácího násilí.

Hlavní důvodem výběru tohoto tématu je fakt, že pracuji jako policista u Policie České republiky. S touto problematikou jsem se již setkal. (Domácí násilí patří mezi nejčastější důvody výjezdů PČR). Téma jsem si zvolil z důvodu, abych se mohl s uvedeným tématem blíže seznámit a lépe ho aplikovat do praxe.

Práci jsem rozdělil do několika kapitol, ve kterých se budu postupně zabývat následujícími tématy. Nejprve stručná charakteristika domácího násilí, historie domácího násilí v České republice a vysvětlení základních pojmů spjatých s tímto tématem. Dále profily násilných osob typologie násilníků a obětí, adaptace, seznámení s pojmem viktimizace. Bezpečnostní plán pro oběti domácího násilí. Legislativní úprava domácího násilí v České republice. Vykazání jako jeden z prostředků ochrany, postup policie, jednání policie s ohroženou osobou. Nakonec se budu zabývat předběžným opatřením ve věcech domácího násilí. Rovněž popíši metody řešení domácího násilí v dalších zemích Evropské unie.

Rozsah této práce je veliký, proto jsem si vědom, že jsem nemohl postihnout celý rozsah této problematiky. Bakalářská práce by měla sloužit především k seznámení se základní problematikou předběžného opatření a vykazání jako právní instituce aplikované k včasnému zamezení domácího násilí.

Při psaní bakalářské práce jsem využil dostupné literatury k tomuto tématu. Využíval jsem především odborných knih s komentářem k dané problematice, právní normy a automatizovaný systém právních informací pro vyhledávání.

1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem je přiblížit danou tematiku komplexní formou tzn. Se zřetelem na vývoj v této oblasti v posledních několika letech. V práci představím možnosti řešení domácího násilí a jednotlivé druhy předběžných opatření. Dále chci popsat vztah domácího násilí a trestního práva a zhodnotit účinnost těchto opatření, která jsou v českém prostředí z velké části novinkami.

Jedná se o problematiku v posledních letech velmi aktuální, pro jejíž řešení má česká právní systém účinnější nástroje od roku 2007. Bakalářská práce bude zaměřena na jednotlivé druhy používaných opatření, zejména na institut vykázání. Úvodní část představí vývoj dané problematiky v českém prostředí od roku 2007 se zohledněním na situace v době předcházející. Na daná opatření bude nahlíženo také z hlediska právního. Dále bude práce zaměřena na hledisko psychologické tj. dopad domácího násilí na psychiku oběti a na možnosti psychologické pomoci obětem. V závěru bude provedena komparace s právními systémy dvou vybraných zemí Evropské unie a dále analýza těchto opatření a zhodnocení jejich účinnosti v českém právním prostředí.

2. CHARAKTERISTIKA DOMÁCIHO NÁSILÍ

Domácí násilí je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Jedná se o formu velice těžko kontrolovatelnou a i navzdory svým následkům o formu velice podceňovanou. Jedná se o jev velmi diskutovaný a právem si zasluhuje pozornost veřejnosti. I přesto není mnoho lidem jasné co to domácí násilí je, jak vzniká, kdo je jeho obětí a jak lze takovou situaci řešit. Mnozí také nejsou rozhodnutí o tom, jak by se s takovou situací sami vypořádali. Přátelé páru se mohou domnívat, že se jedná o čistě soukromou záležitost páru, jakým způsobem spolu soužívají a často se také domnívají, že se jedná o pouze tzv. Italskou domácnost. Rodina může pociťovat pocity studu nad vzniklou situací a snažit se udržet si pověst ve svém okolí a může vyvíjet tlak na oběť násilí, aby spíše ona změnila své chování. Domácí násilí není páčáno v afektu. Většinou se jedná o promyšlené činy směřující k upevnění pozice a moci ve vztahu. Takovéto chování agresora k oběti nebývá ojedinělé. Jedná se o stále se opakující násilí, které

může naplňovat znaky trestného činu např. dle § 199 zák. č. 40/2009 Sb.¹ Týrání osoby žijící ve společném obydlí, nebo v případě vyhrožování oběti usmrcením, těžkou újmou na zdraví, nebo jinou těžkou újmou přečin Nebezpečného vyhrožování dle § 353 zák. č. 40/2009 Sb.²

Z velké části jsou jednání kvalifikována jako přešůpek proti občanskému soužití dle § 49 zák. č. 200/1990 Sb.³ Domáci není jev, který by se dotýkal pouze určité sociální vrstvy. Veřejnost se domnívá, že k domácímú násilí dochází pouze u osob s nízkým vzděláním a s nízkými příjmy. Tato představa je však zcela mylná, neboť k domácímú násilí dochází i u vysokoškolsky vzdělaných lidí a u lidí s nadstandardní životní úrovní. Způsoby páchání násilí těmito lidmi je často ještě nebezpečnější pro svou promyšlenost a složitější zjistitelnost.⁴

3. HISTORIE DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR

Domáci násilí je staré jako lidstvo samo. Bohužel mu však pro svou latentnost nebyla věnována pozornost a stalo se z něj takzvané veřejné tajemství. Dříve byla situace obětí domácímú násilí neutěšená. Jejich možnosti řešit tuto složitou situaci byly značně limitované. Časem se podařilo přijmout některá opatření, jež zlepšila jejich postavení zejména v oblasti práva. Byly však provedeny jen některé dílčí právní úpravy (např. dne 1. 6. 2004 zavedení nové skutkové podstaty trestného činu dle § 215a zák. č. 140/1961 Sb. Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě⁵. Systémové řešení problému však stále chybělo. Specializované poradenství těmito osobám poskytovaly pouze některé neziskové organizace, jako BKB, ROSA. Zejména díky aktivitám Bílého kruhu bezpečí byla zavedena nová praxe

¹ Česko. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: Sběrka zákonů České republiky. 2009, částka 11, s. 0354-0464.

² Česko. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: Sběrka zákonů České republiky. 2009, částka 11,

² Česko. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: Sběrka zákonů České republiky. 2009, částka 11, s. 0354-0464.

³ Československo. Zákon č. 200 ze dne 18. května 1990 o přestupcích. In: Sběrka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 1990, částka 35, s. 810-840.

⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. Domáci násilí v českém právu z pohledu žen. Vyd. 1. Praha: ProFem, 2004, 194 s. Psyché (Grada). ISBN 80-239-2106-1.

⁵ Československá socialistická republika. Zákon č. 140 ze dne 8. Prosince 1961 trestní zákon. In: Sběrka zákonů Československé socialistické republiky. 1961, částka 65, s. 485-507.

při řešení domácího násilí. Zákon č. 135/2006 Sb. jímž se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tímto zákonem byly novelizovány zák. č. 283/1991 Sb.,

o Policii České republiky, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád., zákon č. 141/1961 Sb., trestní zákon., zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení., a zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Zákon nabyt účinnosti dne 1. 1. 2007 a od té doby byl již několikrát novelizován. Zavedením tohoto zákona se ČR přidala mezi vyspělé země EU, které mají ve svém právním řádu komplexně upravenou ochranu ohrožených osob před domácím násilím.

V době od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2008 probíhalo policejní vykázání dle správního řádu a policisté vydávali rozhodnutí o vykázání osoby, popř. zákaz vstupu, nebyla-li již násilná osoba ve společném obydlí zastižena. Tento postup byl však pro policisty zatěžující a vznikaly nemalé problémy při aplikaci. Z těchto důvodů byl ke dni 1. 1. 2009 zákon novelizován a policisté nyní vydávají potvrzení o vykázání mimo režim správního řádu. Vykázání má podobu tzv. faktického úkonu. Nikoli formálního.⁶ Ke dni 1. 1. 2010 došlo k novele trestního zákona č. 140/1961. Tento byl nahrazen zák. č. 40/2009 Sb. § 215 a zák. č. 140/1961 Sb. byl nahrazen § 199 zák. č. 40/2009 Sb. Týrání osoby žijící ve společném obydlí.⁷

4. ZÁKLADNÍ POJMY

4.1. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Policie České republiky je podle § 1 zákona o policii jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který plní úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to v rozsahu a způsoby, které jsou stanoveny právními předpisy. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu

⁶ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ a kol. Domácí násilí. Praha: Portál, 2011. 192 s. ISBN 978-80-7367-6902.

⁷ Česko. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: Sbirka zákonů České republiky. 2009, částka 11, s. 0354-0464.

a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.⁸

4.2. SKUPINA DOMÁCÍ NÁSILÍ

Skupina Domácí násilí byla v rámci Policie České republiky Městského ředitelství Brno zřízena rozkazem ředitele tohoto ředitelství č. 31/2005 jako specializovaná skupina na problematiku domácího násilí a to v souladu s ustanovením čl. 3f odst. 3 závazného pokynu policejního prezidenta č. 130/2001, kterým se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení a organizačním řádem Policie České republiky Městské ředitelství Brno. Skupina Domácí násilí plní ve vztahu k dané problematice úkoly Policie České republiky, tj. v případech oznámení incident nejen šetření v rámci přestupkového nebo trestného řízení, ale zejména poskytuje pomoc ohrožené osobě, a na zastavení dalšího nebezpečného útoku.⁹

4.3. OHROŽENÁ OSOBA

Je osobou, ohroženou nebezpečným útokem proti životu, zdraví, nebo svobodě, po případě zvlášť závažným útokem proti lidské důstojnosti, ze strany násilné osoby.

4.4. NÁSILNÁ OSOBA

Je osobou ohrožující ohroženou osobu na životě, zdraví, svobodě, či lidské důstojnosti. Násilná osoba obývá společnou domácnost s ohroženou osobou. Osoby jsou spolu v rodinném, intimním, či obdobném vztahu a lze se důvodně domnívat, že se násilná osoba bude na ohrožené osobě i nadále dopouštět nebezpečných útoků proti životu, zdraví

⁸ Česko. Zákon č. 273 ze dne 11.8.2008 o Policii České republiky. In: Sbírká zákonů České republiky. 2008, částka 91, s. 4086-4156.

⁹ STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

anebo svobodě nebo zvláště závažných útoku proti lidské důstojnosti. To, zda je násilnou osobou osoba mužského, či ženského pohlaví nehraje pro posouzení situace roli.

4.5. OBYDLÍ

Pojmem obydlí je chápán dům, byt, či jiný objekt. Důležitá je skutečnost, že uvedený objekt užívá násilná a ohrožená osoba společně. Postačuje tento samostatný fakt. Skutečnosti jako například společné vedení domácnosti nejsou rozhodující. Právním titulem pro společné bydlení je např. Vlastnictví nemovitosti, nájemní vztah ale i společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů.

Násilí „za zavřenými dveřmi. Domácí násilí je pácháno v soukromí, které poskytuje společné obydlí“. Častý je i vzorec dvojího chování, což znamená, že agresor na veřejnosti vystupuje jako pozorný a ohleduplný partner zatímco v soukromí na oběti vykovává domácí násilí. Dvojí vzorec chování tak odhalení domácího násilí velice komplikuje. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že jsem byl velice překvapen, v jakých navenek spořádaných domácnostech docházelo k domácímu násilí, které poté co vyšlo najevo překvapovalo nejen blízké přátele této rodiny, ale i sourozence a rodiče atd.¹⁰

4.6. INTERVENČNÍ CENTRUM

Jedná se dle zákona o konstituovanou specifickou sociální službu pomoci a podpory v oblasti sociálně právního poradenství pro ohrožené osoby domácím násilím.¹¹

4.7. ZÁKLADNÍ OTÁZKY DOMÁCIHO NÁSILÍ

Domácí násilí je pokládáno za poměrně zvláštní a samostatný fenomén. Mimořádnost však nepramení ani tak ze samotného násilí, avšak spíše z toho, vůči komu a za jakých psychologických okolností je namířeno. Tyto příznačné okolnosti jsou zvýrazňovány

¹⁰ HUŇKOVÁ, Markéta a Jiřina VOŇKOVÁ. Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím). 1. vyd. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, 247 s.

¹¹ STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

v pojmech zneužívání partnera (Partner Abuse) nebo intimní násilí (Intimate Violence). Zatímco tyto dva pojmy zůstaly omezeny na stránky odborné literatury, výraz domácí násilí (Domestic Violence) byl velice rychle zmedializován a stal se tak oficiální klíčovou formulací pro prezentaci a odtajnění problému před širokou veřejností.

Domácí násilí je problémem prolínajícím se do mnoha vědních disciplín. Není ho možné tedy zkoumat pouze v rámci práva, resp. trestního práva, i když pochopitelně tento náhled převažuje. Domácí násilí je komplexní problém vyžadující i v rámci práva, interdisciplinární přístup. Interdisciplinaritou rozumíme přenos poznatků mezi účastnickými institucemi, vzájemnou inspirací a metodologickou provázaností. Tento problém se dotýká sociální práce. Při zásahu musí policista vystupovat empaticky, oběti porozumět v celkovém rozsahu jeho možností, jeho komunikace musí být taktéž na velmi vysoké úrovni. Toto samozřejmě platí i ve vztahu k zúčastněným osobám incidentu. Domácí násilí rovněž zasahuje do práva občanského, rodinného, přestupkového a policejního přičemž, trestní právo by mělo zastávat až poslední možnost v případě, že zásah všech uvedených institucí nevedl k nápravě situace. Pokud je použití trestního práva nezbytné, ani v takovém případě nesmí orgány činné v trestním řízení přistupovat k problému izolovaně, ale spolupracovat s dalšími orgány.

4.8. DOMÁCÍ NÁSILÍ

V našem právním řádu není pojem „domácí násilí“ dosud definován a v současné době platné právní předpisy ani tento pojem nikterak neužívají.¹²

Pod pojmem domácí násilí však rozumíme útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc. Je útokem na lidskou důstojnost, ohrožuje zdraví a ve vyhrčených případech i život oběti. Pro orgány Policie České republiky je za domácí násilí považováno zpravidla takové jednání, které splňuje podmínky § 44 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky a násilnou osobu je policista oprávněn vykázat ve smyslu tohoto zákona. Přesná definice pojmu „domácí násilí“ tedy není nezbytná. Taková definice by mohla orgánům činným v trestním řízení, či dalším orgánům ztěžovat rozhodnutí, zda se o domácí násilí jedná, či nikoli. Pojem „domácí násilí“ není pojmem čistě právním, nýbrž je na něj potřeba nahlížet rovněž z pohledu:

¹² HUŇKOVÁ, Markéta a Jiřina VOŇKOVÁ. Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím). 1. vyd. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, 247 s.

sociálně psychologického - tento pohled chápe domácí násilí jako závažný sociálně patologický jev, klade důraz na jeho ničivé dopady na sociální skupinu rodiny, která je tímto výrazně narušena.

genderového – vycházejícího z většinového postavení žen, jako obětí domácího násilí.

psychologického – tento pohled vyzdvihuje důsledky domácího násilí pro přímou oběť.

Domácí násilí je bohužel zatíženo značnou stereotypizací. Muž je automaticky chápán jako násilná osoba a žena jako ohrožená osoba. Takovéto chápání problému je mimo jiné diskriminační, ale zejména tento přístup nejenže působí diskriminačně vůči mužům jako obětem, ale také zcela vylučuje děti, sourozence či prarodiče, jako oběti nebo násilné osoby, i přesto, že tito spadají do fenoménu domácího násilí. Domácí násilí je vědomá činnost, má podobu fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického či jiného násilí, nejčastěji v jejich kombinaci. Typickým rysem domácího násilí je fakt, že pro určitou trvalost a intenzitu násilných ataků se postupem času stává součástí běžného života. Liší se od ostatních forem delikátního chování tím, že je násilím ve vztahu osob, v němž vytváří vztah závislosti oběti na pachateli se zaměřením na získání moci pachatele nad obětí. Obětí i pachatelem se tak může stát kterýkoli ze členů rodiny.¹³

4.9. FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V praxi se nejčastěji setkáváme s následujícími formami domácího násilí:

4.9.1. FYZICKÉ NÁSILÍ

Násilí mezi blízkými osobami, kde existuje fyzická převaha mezi nimi. Ve většině případů je násilí užito jako prvek zneužívání moci. Mluvíme o širokém spektru jednání, např. strkání, škrcení, údery pěstí, plivání, pálení cigaretou atd.

4.9.2. PSYCHICKÉ (EMOCIONÁLNÍ)NÁSILÍ

Násilníkův cíl bývá likvidace sebevědomí a osobnosti oběti. Dochází zejména k zastrašování, ponižování a urážení. Rovněž dochází k vyhrožování, či vydírání oběti.

¹³STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

Častým nástrojem pro vydírání oběti jsou děti. Násilník vyhrožuje tím, že oběť své děti již neuvidí, či děti poštvává proti oběti.

4.9.3. SEXUÁLNÍ NÁSILÍ

Konkrétní formy sexuálního násilí jsou pestré, a proto rozlišujeme sexuální zneužívání (týká se dětí), sexuální obtěžování (nevítané sexuální návrhy), znásilnění a obchod se ženami.¹⁴

4.9.4. EKONOMICKÉ NÁSILÍ

Násilná osoba zamezuje, či omezuje oběti disponovat vlastními penězi. Oběť je nucena k vyprošování si finančních prostředků pro základní chod domácnosti a pro své základní potřeby. Není výjimkou dokladování vynaložených výdajů účtenkami.

4.9.5. SOCIÁLNÍ NÁSILÍ

Přílišný dohled nad obětí. Sledování, kontroly textových zpráv v mobilním telefonu. Plánování volného času bez ohledu na přání a potřeby oběti.

Ke zjištění, zda se jedná, či nejedná o domácí násilí je zapotřebí zjištění sociálních vazeb v rodině, neboť se může jednat o napadání se střídáním rolí, tedy o již výše zmíněnou tzv. Italskou domácnost. Domácí násilí má své znaky, které jsou důležité pro posouzení, zda se jedná o domácí násilí. Znaky jsou níže popsány.

¹⁴ HAŠKOVCOVÁ, Helena. Manuálek o násilí. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2004, 83 s. ISBN 80-7013-397-X

4.10. ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

4.10.1. ČASOVÁ FREKVENCE

Dlouhodobost, četnost opakování útoků.

4.10.2. STUPŇOVÁNÍ NÁSILÍ

Násilí prochází vývojem. Oběť často nedokáže určit, kdy začaly první náznaky domácího násilí. Začátkem domácího násilí může být i shazování oběti pro její fyzický vzhled, váhu, pro neúspěch v zaměstnání, či nižší plat.

4.10.3. SOCIÁLNÍ ROLE

Role násilníka a oběti jsou jasně a pevně vymezeny. Násilník požaduje podřízenost oběti.

4.10.4. NEVEŘEJNOST

K násilí dochází za nepřítomnosti dalších osob. Zejména ve společné domácnosti, kde je malé riziko prozrazení násilného jednání.¹⁵

¹⁵ <http://www.ks.sm/opzp/domacinasili/index.html>, 14. 12. 2012

5. PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Lze rozdělit do 4 skupin:

5.1. NÁZORY SPOLEČNOSTI

Bagatelizování domácího násilí, či podceňování domácího násilí páchaného na mužích.

5.2. SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ

Za vznikem domácího násilí mohou stát stresové situace. Např.: ztráta zaměstnání – muž, který přišel o práci si svůj neúspěch kompenzuje bitím partnerky. Jak bylo již výše zmíněno, domácí násilí nerozlišuje vzdělání a společenské postavení násilníka ani oběti. Dochází k němu napříč společenskými vrstvami.¹⁶

5.3. VZTAHY UVNITŘ RODINY

Klíčovým faktorem je člen rodiny s nejsilnějším postavením. U této osoby může z jejího silného postavení pramenit až utlačování ostatních členů rodiny. Dalším sociálně psychologickým faktorem jsou zážitky z dětství – muž týrá svou ženu, neboť byl sám vychováván v takovém prostředí, kdy otec týral matku. Popř. Žena si najde za manžela násilníka, neboť její otec byl rovněž násilníkem.

¹⁶ ŠPATENKOVÁ, Naděžda, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. Krizová intervence pro praxi: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie. Vyd. 1. Praha: Grada, 2004, 197 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0586-9.

5.4. INDIVIDUÁLNÍ PŘÍČINY (CHARAKTER JEDNOTLIVCE)

Psychologické vlastnosti násilné osoby např.: agresivita, emociální chování, sebestřednost.

5.4.1. PROFILY NÁSILNÝCH OSOB

Typologie násilných osob je stále otázkou otevřenou. Jedná se o důležitý ukazatel pro posouzení rizika budoucího útoku vůči oběti. Navzdory mnoha empirickým výzkumům na populaci domácích násilníků neexistuje zatím všeobecně akceptovatelná typologie. Realizace výzkumu obtížná, neboť osoby provádějící výzkum nemají přístup ke všem typům násilných osob. Neboť chybí studie se zaměřením na ženy jakožto násilníky je vypovídací hodnota těchto závěrů omezená.

Podle Duttona platí následující: čím závažnější je domácí násilí, tím větší je pravděpodobnost, že násilník vykazuje nějakou variantu poruchy osobnosti. Poruchy osobnosti vnímá autor jako vzorce disfunkční interakce, které se opakují bez ohledu na vnější okolnosti. Uvádí, že existují poruchy osobnosti a chování promítající se ve všech sociálních vrstvách (soukromý a veřejný prostor). Jiné osobnostní poruchy jsou promítnuty v intimních a důvěrných vztazích. Pro tuto druhou variantu razí Dutton název abúzivní osobnost. Tato se dle autor a vyznačuje touto charakteristikou: Zuřivost spojená se studem, projektování viny na oběť, úzkostná vazba k oběti, výbuchy zuřivé agrese uvnitř partnerského vztahu střídající se s fází usmiřování a klidu. Za účelem orientace v praxi byla ustanovena srozumitelná a jednoduchá klasifikace zahrnující tyto varianty násilníků:

Alkoholik – násilí je úzce spjato a násilníkově závislostí na alkoholu, drogách, či výherních automatech

Stresovaný slaboch – domácí násilí bere násilník jako odreagování od životní krize a svého partnera považuje za předmět tohoto odreagování.

Sociální sadista – projevy svého násilí kombinuje s dalšími antisociálními mimo rodinnými sklony.

Domácí násilník- pro okolí je slušným a spořádaný člověk. Násilí páchá beze svědků na členech vlastní rodiny.

Normální násilník- přejímá model vztahů ze svého dětství. Dokáže přijmout vinu, je možná jeho náprava.

Reaktivní násilník- násilí představuje impulzivní odpověď na podnět partnera.

Cholerický zlý typ - „ Já jsem v pořádku, ty ne.“ Nevědomě existuje i tady opačná tendence: „Druzí jsou v pořádku“, ale já ne. Udělám ale všechno proto, aby si toho nikdo nevšiml.“ To se ukazuje zvláště u lidí, kteří při rozladění okamžitě propadají vzteku a hned vyřezávají s vážnými hrozbami. Jakmile se vyskytne i ta nejmenší záminka k nevráživému jednání, tento typ se nafoukne do impozantních rozměrů, dokonce i tehdy, jestliže není fyzicky zdatný a sám zaútočí. Útočník se nadme a hrozí. Když člověk tomuto typu něco vytkne, dopadne mu obratem na hlavu deset výtek. Je to vzteklý a hroživý typ. Nazývá se taky cholerickým vzteklým typem nebo se mluví o explozivní zlostnosti. Vztek je zde obranou před úzkostí, smutkem, studem, bezmocí. Rozlišuje se mezi chladným a horkým vztekem. Ten, kdo okamžitě hrozí a útočí, má zpravidla horký vztek. Chladný vztek se projevuje ironií, sarkasmem a cynismem.¹⁷

5.5. PACHATEL DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Abychom se dozvěděli, jací jsou pachatelé domácího násilí, můžeme čerpat informace nejčastěji z výpovědí ohrožených osob, které s násilníky žily, či dokonce stále žijí. Dále z poznatků organizací, které se s těmito lidmi jednájí, např. z jednání před soudy nebo rozhovory s pracovníci odboru sociálně právní ochrany dětí. Rovněž lze čerpat z genderového pohledu, ze zahraničních výzkumů a z hodnocení terapeutických programů.

5.5.1. ROZDĚLENÍ DLE ZDROJE AGRESE

V situacích, kdy dochází k domácímu násilí, lze rozlišovat tři základní zdroje agresivního chování násilníka:

Trvalé osobnostní založení. Toto je často výrazně ovlivněno výchovou a dědičností., Na základě drobných mozkových poškození; násilník může zpětně pociťovat lítost nad svým jednáním, někdy může mít amnézii na násilnou epizodu; Poruchu lze léčit za pomoci psychologa a psychiatra.

¹⁷ KAST, Verena. Nebuďte obětí: žijte svůj vlastní život. 1. vyd. Šlapanice: ERA, 2003, 119 s. ISBN 80-865-1761-6.

Dyadické reakce, přičinění obou partnerů, provokace a reakce druhého partnera na podnět k agresii.

5.6. PROFILY OHROŽENÝCH OSOB

Dochází k nemilému překvapení od násilného partnera. Po útoku cítí oběť emocionální újmu, znechucení, pochybnosti o sobě samém, zda je v pořádku oproti ostatním. Ztráta důvěry v okolí. Oběť se cítí být bez sil a bezmocná, ztrácí sebedůvěru a náhled na sebe sama. *Dominuje pocit zaskočení, nepříjemného překvapení. Typická bývá proto reakce: „Proč zrovna já?, Nikdy jsem si nemyslel, že se to přihodí zrovna mně.“ V prožívání oběti se obvykle setkáváme s momenty či příznaky, které vytvářejí výše zmíněnou emocionální újmu. Někteří psychologové zavádějí v této souvislosti výraz „neviditelné rány“, vznikající jako důsledek kriminálního útoku¹⁸. Oběť domácího násilí prožívá několik fází vyrovnávání se s problémem.*

5.6.1. TYPOLOGIE OBĚTÍ

Typologii pojmu oběť v širším slova smyslu můžeme rozdělit podle různých kritérií, a to podle:

- chování – z nevědomosti, neopatrnosti, provokující chování, útočné chování,
- podle věku – děti, mladí lidé, dospělí lidé, staří lidé,
- podle pohlaví – muži, ženy,
- vzájemného vztahu – osoby cizí, známé, blízké,
- životního stylu – rizikové povolání.

V současné době se taktéž setkáváme s dělením podle:

- zažitého trestného činu – tato typologie kopíruje kategorie deliktů používané v kriminologii; oběti sexuálního násilí, fyzického násilí, domácího násilí, oběti majetkové újmy,
- reakce na trestný čin – aktivní, pasivní, panická,

interakce oběť - pachatel – tato je nejpoužívanější.

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Jiří ŠEBÁNEK a Markéta VITOUŠOVÁ. Policejní psychologie: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000, 254 s. Psyché (Grada). ISBN 80-717-8475-3.

Interakce obětí – pachatel rozlišuje tyto základní typy obětí:

- zúčastňující se oběť – potvrzuje teorii o násilných trestných činech, že pachatel a oběť se znají a že interakce mezi nimi ovlivňuje motivaci pachatel; to platí o domácím násilí, které řadíme mezi tzv. vztahové delikty,
- nezúčastněná oběť – v tomto případě neodchází k vzájemné interakci mezi obětí pachatelem, takže oběť nemá možnost vnímat ohrožení,
- provokující oběť – tato oběť podcenila nebezpečnost situace a záměrně nebo bezděčně se vystavila nebezpečí; zda je to právě provokace oběti, která vyvolává násilné akty útočnicka,
- latentní oběť – u této oběti se kumulují všechny viktimgenní faktory, které nejsou na veřejnosti manifestovány; jsou to trestné činy s vysokou latencí, páchané zejména v rodinách nebo domácnostech; jejich oznámení naráží na emocionální bariéry a předsudky,
- nepravá oběť – je člověk, který se ocitl v nesprávnou dobu na nesprávném místě.

Laická veřejnost bohužel žije v zajetí pomyslné představy, že obětí domácího násilí se může stát pouze pasivní, závislá či nesamostatná osoba, která navíc nevypadá jako by ji někdo týral. Jedná se jakoby o „spoluvinu“ oběti na jednání násilníka. I přes to všechno, co bylo uvedeno shora, neexistuje typická oběť domácího násilí. Kdykoli z nás neochrání před násilím za zavřenými dveřmi našich domovů. Navíc nepřímou obětí domácího násilí praktikovaného mezi dospělými partnery jsou děti a to jako přímí svědci předmětného jevu.

Bylo již řečeno, že obětí domácího násilí se fakticky může stát kdokoli z nás. Přesto všechno převažuje násilí páchané muži na ženách a rodiči na dětech. Z uvedeného důvodu bychom chtěli v rámci této publikace přiblížit další dva stěžejní pojmy související s domácím násilím, a to syndrom týrané ženy (Battered Woman Syndrom) a syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte (Child Abuse and Neglect – Syndrom CAN).

5.7. SYNDROM TÝRANÉ ŽENY

Syndrom týrané ženy lze vymezit jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté mozaiky různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí.

Veškeré symptomy týraných žen lze rozdělit do tří kategorií:

Naučená bezmocnost – představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem; týraná žena ztrácí respekt ke své vlastní osobě, ztráta pocitu vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřivením obvyklých měřítek; týraná žena si např. není jista ani hodnocením toho, co se kolem ní děje; neví, zda je normální vše snášet, nebo naopak vyjít s problémem za hranice soukromí a hledat pomoc, sebezničující reakce – objevují se především u dlouhotrvajícího týrání a zahrnují zejména následující jevy:

a) popírání viny útočníka – týraná žena obviňuje partnera a připisuje zneužívání mimořádným vnějším okolnostem, jako je nezaměstnanost, nemoc, alkoholizace,

b) minimalizace následků – týraná žena minimalizuje skutečné následky např. bagatelizuje svá zranění, zlehčuje intenzitu i nebezpečnost útoků, nevnímá vážnost situace,

c) popírání viktimizace – týraná žena vehementně popírá své zneužívání, pro svá zranění udává nepravé důvody, mohou se objevit různé podoby disociace jako je necitlivost na bolest, psychogenní amnézie, vzácně také mnohočlenná osobnost,

d) odmítání možnosti záchrany – týraná žena popírá reálné možnosti pomoci, vnímá je jako pro ni nepoužitelné, patří sem také opakované návraty k týrajícímu partnerovi, vymizení úvah o rozvodu, příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu – týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako např. vztek či zlost; mají tendenci utíkat před konflikty, nejsou připravené ventilovat spontánně své emoce vzteku a zlosti; je pro ně typická tzv. extrémní laskavost, tj. zejména při kontaktu s autoritou projevují nápadnou vstřícnost, neprůbojnost, chtějí vyhovět.¹⁹

¹⁹ STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

5.8. SYNDROM ZNEUŽÍVANÉHO A ZANEDBÁVANÉHO DÍTĚTE

Tento jev byl definován Zdravotnickou komisí Rady Evropy roku 1992 jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vzniká důsledkem jakéhokoli nenáhodného jednání ze strany rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Jedná se o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem.

5.8.1. KATEGORIE TÝRÁNÍ

Fyzické týrání – vědomé tělesné ubližování dítěti, rovněž také nezabránění takovému zacházení s dítětem; zahrnuje vedle hrubého útoku na dítě, jehož důsledkem je tělesné zranění, trvalé poškození dítěte nebo dokonce úmrtí dítěte, také pravidelné užívání tělesných trestů dítěte. Např. nepřiměřené bití rukama (pohlavky, facky) či různými nástroji pásek, plácačka na mouchy) nebo vytrhávání vlasů, nepřiměřené tahání ušních boltců.

Psychické násilí – znamená takové chování k dítěti, které má negativní dopad na jeho citový vývoj, vývoj chování, vývoj osobnosti a sebehodnocení či negativní dopad na rozvoj jeho interpersonálních vztahů; např. ponižování, nadávání, zesměšňování, opovrhování nebo časté nezdravé srovnávání s oblíbenějším sourozencem.

Sexuální zneužívání – jedná se o všechny formy chování se sexuálním podtextem, tedy i ty, kdy dítě na první pohled nejeví známky zanedbání a týrání; dítě může některé formy sexuálního zneužívání prožívat jako relativně tělesné příjemné, ale i v takovém případě má sexuální zneužívání závažný negativní dopad na psychický vývoj dítěte,

Zanedbávání – znamená nedostatek péče zapříčiňující vážnou újmu na vývoji dítěte a to jak v tělesné tak i v duševní oblasti, např. nedostatek jídla a pití, nevhodné oblečení.

Šikana – agrese (fyzická i verbální) vůči slabšímu fyzicky slabšímu jedinci. systémové týrání (druhotné ponižování) – je týrání dítěte systémem, který původně vznikl v jeho prospěch a na jeho ochranu, např. nadbytečná lékařská vyšetření v rámci zdravotnických zařízení, neadekvátní přístup k dítěti ve školských zařízeních.

Sekundární viktimizace – druhotné zraňování a vystavování dítěte nadbytečné psychické zátěži v průběhu vyšetřovacích úkonů. Může dojít k situaci, kdy se dítě jako oběť trestného činu stává obětí vyšetřování.

Münchhausenův syndrom by proxy – vymyšlení či zveličování příznaků somatického či duševního onemocnění nebo postižení a v důsledku toho opakování vyšetření či léčení v míře, která není vzhledem k objektivní skutečnosti relevantní; tyto problémy může dospělý, např. rodič přenést na dítě; dospělá osoba tímto může získat některé výhody; např. pobírá dávky, okolí ho lituje atd.

Aby bylo pojednání o oběti domácího násilí komplexní, je třeba zmínit otázku tzv. viktimizace obětí- Tento termín se pochopitelně nepojí jen s obětí domácího násilí, ale týká se obětí jakéhokoli trestného činu.²⁰

5.9. VIKTIMIZACE

Viktimizace je relativně novou vědní disciplínou nahlížení na oběti trestných činů z vědeckého hlediska. V rámci viktimizace je možné se setkat s několika úhly pohledu na oběť a to s pohledem psychologickým, trestněprávním, kriminologickým a sociologickým. Účelem této vědní disciplíny je studium jevů a souvisejících zákonitostí jako např. interakci mezi pachatelem a obětí, proces viktimizace, postavení obětí v českém právním řádu či pomoc obětem.

Viktimnost znamená souhrn předpokladů, převyšujících pravděpodobnost, že se osoba stane obětí trestného činu. Každý člověk vyjadřuje určitý stupeň viktimnosti, tedy každý se může stát obětí trestného činu.

Dalším termínem v souvislosti s oběťmi domácího násilí je viktimizace. Tomuto se rozumí proces poškozování a způsobování újmy, v důsledku kterého se z potenciální oběti stává skutečná oběť.

Obvykle rozlišujeme dvě fáze viktimizace, v některých případech existuje i fáze třetí.

- Primární fáze - je představována újmou, která je pachatelem způsobena oběti trestného činu a vniká její přímý a jeho bezprostřední následek.
- Sekundární fáze – oběť trestného činu je dále poškozována reakcemi institucí, zabývajícími se trestným činem a reakcemi svého bezprostředního okolí. Oběť trestného činu se tak stává obětí vyšetřování.

²⁰ STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

- Terciální fáze – dlouhodobý stav, kdy se oběť není schopna adekvátně vyrovnat s prožitou traumatizující událostí, i přesto, že došlo k její nápravě či odškodnění, a to
- i po celý další život.

Z pohledu domácího násilí se jeví jako velice důležité minimalizovat sekundární viktimizaci, která se v důsledku stává jednou z příčin jeho vysoké latence. Jak definuje Doporučení (2006) 8 Výboru Ministrů na pomoc obětem trestných činů 6/2008, k druhotné viktimizaci nedochází v přímém důsledku trestného činu, nýbrž v průběhu reakcí ze strany institucí a jednotlivců vůči oběti. Zahrnuje v sobě nedostatek porozumění k utrpení oběti a ponechává oběť v pocitu izolace, odcizení, nejistoty a ztráty víry v pomoc institucí společnosti. Takové pocity prodlužují trauma oběti a důsledky a dopady domácího násilí činí ještě intenzivnějšími. Důvodem jsou přetrvávající stereotypy, mýty a nedostatek informací. U dětí, jakožto obětí domácího násilí, mohou druhotnou viktimizaci ze strany zejména orgánů činných v trestním řízení, pedagogů i rodičů způsobit například netaktní, necitlivý či lhostejný přístup k dítěti jako oběti, opakované a dlouhé výslechy, nedůvěra k výpovědi dítěte, konfrontace oběti s násilnou osobou apod.

Závažný je také problém reviktimizace (tj. opakovaná viktimizace), ze které vyplývá, že s každou další viktimizací klesá u oběti ochota sdělit událost příslušným orgánům a snižuje se její důvěra v pomoc. Jinak řečeno, oddalováním oznámení incidentů vzniká příznivé prostředí pro upevnění násilných cyklů v rodině. Níže je popsáno, jak oběť reaguje na proběhlý útok.

5.9.1. INDEX VIKTIMIZACE

Viktimologie mimo jiné zkoumá i kvantitativní údaje o počtu obětí, čímž je umožněno sledování dynamiky tohoto jevu v historickém vývoji a v mezinárodním srovnání. Absolutní četnosti jsou omezenou vypovídací hodnotou, jsou ovlivňovány proměnlivým počtem obyvatelstva, ke kterému se vztahují. Společenský dopad kriminality přesněji vyjadřují relativní četnosti viktimizace. Jako index viktimizace, použití procentního vyjádření udávající počet obětí na 100 obyvatel za zvolené časové období. Index viktimizace se udávají vcelku pro veškerou kriminalitu, nebo pro jednotlivé druhy trestných činů. Při analýze dat je nutné přihlídnout ke skutečnosti,

že se jedna osoba může stát obětí opakovaně.²¹

5.10. FÁZE ŠOKU

Přichází ihned po útoku. Jedná se o vyrovnávání se s kritickou událostí. Zmatené jednání oběti, uplatnění obranných mechanismů zejména popření události. Objevuje se i neschopnost srozumitelného vyjadřování a racionálního uvažování. Délka této fáze trvá několik hodin, až dní.

5.11. FÁZE NASTUPUJÍCÍ ADAPTACE

Zpracování prožitého trauma a počátek vyrovnávání se s událostí. Často se oběť pohybuje mezi dvěma polohami, které se střídají. V první poloze se poškozený jedinec svěřuje svému okolí se svými pocity. Navracejí se pocity viny, strachu, zloby. Druhá poloha je zcela opačná. Oběť odmítá hovořit o události a popírá existenci události. Pro tuto polohu jsou typické výkyvy nálad a chování. Postupně se však začíná smiřovat se situací. Pocity smutku jsou slabší a zatlačuje je racionální myšlení. Délka této fáze je individuální, a je závislá na rozsahu újmy.

5.12. KONEČNÁ ADAPTACE

Oběť mění náhled na prožitou újmu, dochází ke ztrátě emocionálního náboje a jedinec si sám zvolí individuální náhled. Zda a jestli se vůbec jedinec vrátí k plnohodnotnému záleží na okolnostech a na zpracování minulosti obětí. Integrace narušené osobnosti je podstatou této fáze. Oběť na trauma nezapomene, ale může se stát součástí její osobnosti.²²

²¹ NOVOTNÝ, O. ZAPLETAL J., Kriminologie, Praha, ASPI,2004, 12 s. ISBN 80-7357-026-2.

²² STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

6. BEZPEČNOSTNÍ PLÁN PRO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Bezpečnost osoby ohrožené domácím násilím je jedním ze základních řešení nastalého problému. Pokud dojde k náhlému a neočekávanému útoku násilné osoby, měla by oběť pamatovat především na své zdraví a život. Oběť by měla znát všechny body níže uvedeného plánu.

6.1. ÚNIK, ÚKRYT

Při incidentu se nenechat zavřít v části domu bez oken, či východů nebo v místech kde může násilník použít jakékoli zbraně např. nůž v kuchyni. Pokud bydlí na venkově, měla by se snažit vyhnout dílně, či stodole, kde mohou být uskladněny různé nástroje, které by mohl násilník použít k fyzickému útoku.

6.2. DŮLEŽITÁ TELEFONNÍ ČÍSLA

Zapamatovat si důležitá telefonní čísla. Zejména číslo na linku tísňového volání Policie České republiky 158, popřípadě jednotné evropské číslo tísňového volání 112. Tyto čísla je vhodné naučit i své děti.

6.3. SVĚŘENÍ SE S PROBLÉMEM

Svěřit se příbuzným a přátelům se svým problémem. Vytvořit si tímto takzvanou podpůrnou síť lidí, kteří jí alespoň krátkodobě pomohou s problémem.

6.4. ZMAPOVÁNÍ CEST ÚTĚKU

Mít zmapovány všechny možné útekové cesty z bytu, či domu a to včetně míst v podzemních částech domu, nebo naopak ve vyšších patrech. Tento plán pomůže k rychlejšímu a pohotovějšímu útěku před hrozbou.

6.5. ZÁMINKA PRO OPUŠTĚNÍ OBYDLÍ

Promyslet přijatelné důvody k odchodu z domu, či bytu tak, aby to nebylo agresorovi podezřelé. Například nákup, návštěva lékaře.

6.6. MÍSTO ÚKRYTU

Rozhodnout se, kam po opuštění společného obydlí půjde. Vědět, kde je nejbližší služebna státní, či městské policie. Popřípadě, kde je nejbližší místo s nepřetržitým provozem, kam by pachatel nechtěl vejít.

6.7. CESTA DO ÚKRYTU

Promyslet, jak se do výše popsaných míst dostat. V městských aglomeracích toto nebývá takovým problémem. Ten nastává na venkově, či nejhůře na samotách. Zde je možnost útěku do bezpečí velmi složitá, neboť oběť zpravidla potřebuje dopravní prostředek, který bývá v moci agresora, anebo peníze. Pro tyto případy je vhodné zajistit si alespoň jízdní kolo.

6.8. POMOC ZNÁMÝCH – ŠIFROVANÁ ZPRÁVA

Domluvit si s přáteli, či známými heslo, po kterém budou vědět, že ohrožená osoba potřebuje pomoci například přivoláním PČR. Tímto heslem může být např. telefonát „, Ahoj Jano, prosím mohla bys mi do práce vzít tu knihu, jak jsme se minule domlouvali? “. Osoba na druhém konci linky nyní ví, že má přivolat policii s tím, že zřejmě došlo k napadení.

6.9. POHOTOVOSTNÍ ZAVAZADLO

Sbalit si pohotovostní zavazadlo obsahující peníze, důležité osobní dokumenty a cennosti. Toto zavazadlo nechat po domluvě např. u sousedů.

6.10. POBYT V DOMÁCNOSTI A PŘÍPRAVA K OPUŠTĚNÍ DOMÁCNOSTI

Oběť by si měla uvědomit, která místnost je vzhledem k rizikům a únikovým cestám nejbezpečnější a v této se snažit co nejvíce zdržovat.

Má-li oběť malé děti, je možné, že nebude moci odejít s nimi. V takovém případě by se oběť měla co nejdříve dostavit na služebnu PČR a s policisty pro dítě, či děti dojít, neboť i ony mohou být v nebezpečí, nebo se je násilník může pokusit vzít jako rukojmí. I děti by měli znát nejbezpečnější místo v domě a vědět jak se z domu dostat co nejrychleji k pomoci. Zároveň by měli vědět, že prioritou je jejich bezpečí a do útoků mezi násilnou a ohroženou osobou by se neměli vměšovat. Tímto předejdou možnému zranění.

Při náhlém odchodu z domova by si oběť domácího násilí měla vzít s sebou:

- průkaz totožnosti svůj a rodné listy dětí.
- průkaz o zdravotního pojištění a průkazy dětí.
- pracovní smlouvu rozhodnutí sociálních úřadů.
- doklady o přístupu k účtu.
- doklady potvrzující vztah k bytu – nájemní, kupní smlouva).
- léky, brýle, lékařské předpisy a věci denní potřeby pro sebe a děti (oblečení, hygienické potřeby, hračky).

- rozhodnutí o svěření dětí do péče.
- svůj telefonní adresář.
- policejní záznamy z dřívějších útoků.

Neméně důležité je, aby si oběť uschovávala důkazy o předchozích napadeních např. roztrhané kusy oblečení, své fotografie obličeje, či jiných částí těla po útocích. Případně lékařské zprávy.

„Primárním cílem jakékoliv intervence by mělo být zajištění bezpečí obětí a dětí. Rozhodne-li se oběť odejít z násilného vztahu, čeká ji obvykle velmi dlouhá a nelehká cesta. Nejdříve si musí přiznat, že v jejím vztahu dochází k násilí. To nebývá jednoduché, většina z nás si myslí, že by se nám něco takového nemohlo stát. Pokud dojde k fyzickému napadení, měla by jít k lékaři a přiznat, že se k ní její partner chová násilně. Pak jít na policii a vše znovu zopakovat.“²³

6.11. NÁPOMOCNÁ ZAŘÍZENÍ

Zdravotnická zařízení – v případě poranění způsobeného domácím násilím je vhodné vyhledat ihned lékařské ošetření a při tomto uvést pravdu o skutečných příčinách potíží či zranění; lékařská zpráva může hrát v nadcházejících řízeních velkou roli.

Krizová centra – to nabízí za účelem získání psychické rovnováhy pomoc osobám v krizi formou psychiatrických a psychologických služeb, poradenství a zprostředkování dalších služeb. Pomoc při sestavení krizového plánu či možnost krátkodobého využití krizového ubytování,

Intervenční centrum – specializované pracoviště pro pomoc osobám ohroženým domácím násilím; diskrétní telefonickou krizovou pomoc, sociální, psychologické a právní poradenství. Pomoc při podání návrhu na předběžné opatření k ochraně před domácím násilím a zprostředkování dalších odborných služeb,

Manželské a rodinné poradny - nabízí občanům bez ohledu na věk, či místo bydliště bezplatnou krizovou intervenci v oblastech rodinných a osobních, diagnostiku vztahů mezi partnery, psychologické poradenství a terapii, sociálně právní poradenství či zprostředkovatelské a informační služby,

²³ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008, 159 s. ISBN 978-808-6131-764

Azylová zařízení – slouží osobám ohroženým domácím násilím rovněž bez věkového omezení. Dále zajišťují bezpečné prostředí formou ubytování s komplexním pobytovým programem, nezbytnou materiální pomoc, doprovody k úřadům, soudům.

Poradny pro oběti trestných činů a občanské poradny - nabízejí poradenství všem občanům bez ohledu na věk, pohlaví a místo bydliště a to bezplatně, nezávisle, diskrétně a nestranně.

Přestupkové komise - projednává přestupky proti občanskému soužití a proti majetku, kterých se mohla dopustit násilná osoba na oběti. Rozhoduje také o sankcích za uvedené přestupky.

Policie České republiky – poskytuje okamžitou pomoc, zejména zastavení bezprostřední fyzické násilí. Za splnění zákonných podmínek může krátkodobě omezit násilnou osobu na osobní svobodě, popřípadě ji vykázat ze společného obydlí. Po oznámení koná samostatně a provádí samostatné šetření. Zahajuje úkony trestního řízení, popřípadě oznamuje přestupky přestupkové komisi.

Obecní policie – poskytuje okamžitou pomoc, zejména zamezí bezprostřední fyzické násilí zpravidla po zákroku a ukončení násilí věc předává Policii České republiky.

Orgán sociálně-právní ochrany dítěte – poskytuje pomoc dětem v případech ohrožení života, zdraví či nepříznivého vývoje, kterým je nejen přímo páchané násilí na dítěti, ale též jeho přítomnost při násilí mezi jinými.²⁴

7. LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA DOMÁCIHO NÁSILÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

Od roku 1993 probíhala mezinárodní politická diskuse o tom, zda popsat domácí násilí jako trestný čin. Touto otázkou se zabývala OSN v materiálu OSN „Strategie proti domácímu násilí“.

Problém však nebyl řešen jen organizací OSN, ale další organizací s názvem Evropské fórum služeb obětem. Součástí této organizace se v roce 1996 za ČR stal Bílý kruh bezpečí. Evropské fórum služeb obětem navazovalo na deklaraci OSN č.40/34. Tato deklarace uvádí jako pomoc obětem budování vhodných pomocných prvků např.: krizová centra, azylové

²⁴STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.

domy, sociální, právní a manželské a psychologické poradny. V neposlední řadě také snaha o zvednutí obecného vědomí o problému pomoci obětem.²⁵

Zlomovým bodem v ČR a boji s domácím násilím byl rok 2003, kdy vznikla za podpory tehdejšího ministra vnitra Stanislava Grosse „Aliance proti domácímu násilí“, jejímž úkolem byla příprava zákona proti domácímu násilí. V roce 2003 probíhal rovněž pod záštitou Ministerstva vnitra ČR projekt, jehož hlavním cílem bylo vypracování návrhu koncepce koordinovaného a efektivního systému boje proti domácímu násilí v České republice. Řešením byla pověřena skupina expertů z různých ministerstev a zástupců nevládních organizací (Bílý kruh bezpečí, ROSA, ProFem). Závěry projektu měly vést k přijatelnému celospolečenskému pohledu na problematiku domácího násilí.²⁶

Informační kampaň vlády ČR

Tato kampaň probíhala v roce 2003 ve spolupráci s neziskovou organizací Bílý kruh bezpečí. Hlavní cílovou skupinou byla dospívající mládež. Kampaň poukázala na problematiku domácího násilí prostřednictvím plakátů, pohlednic, informačních letáků a PC her.²⁷

Téma domácího násilí ušlo v ČR dlouhou cestu, jejímž cílem bylo zakotvení boje s domácím násilím do české legislativy. Do té doby veřejnost plošně k domácímu násilí přistupovala jako k jevu, který je soukromým problémem páru a každý může ze vztahu v demokratickém státě dobrovolně odejít. Policejní orgány problém řešily vždy, až po spáchaném trestném činu, či přestupku.

Dne 1. 6. 2004 bylo s novelou trestního zákona do českého právního řádu zahrnuto ust. § 215a trestního zákona trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Tímto došlo k zásadní kriminalizaci domácího násilí, neboť bylo možné pachateli uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, což v přestupkovém řízení uložit nelze.

Zákonem č. 135/2006 Sb. účinným od 1. 1. 2007 byly novelizovány další čtyři zákony. Zejména trestní zákon, zákon o Policii ČR a zákon obsahující občanský soudní řád. Tímto byl do českého práva zahrnut institut vykázání dle policejního zákona pod § 21a-21d

²⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s. ISBN 80-862-8419-0.

²⁶ ŠEDIVÁ, M. Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni: model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2005. 47 s. ISBN 80-239-5441-5

²⁷ HANUŠOVÁ, J. Násilí na dětech – syndrom CAN. 1. vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 22 s. ISBN 80-86991-78-4.

zák.č. 283/1991Sb. o Policii České republiky. A rovněž byl do občanského soudního řádu zaveden § 76b zák. č. 99/1963 Sb. občanského soudního řádu, který popisuje předběžná opatření ve věcech domácího násilí.

7.1. ZÁKLADNÍ PILÍŘE ZÁK. Č. 135/2006 SB.

a) Zaměření na prevenci před domácím násilím, zabránění opakování, včasné reakce. Ne jako doposud pouze represivní činnosti.

b) Zajištění bezpečí oběti. Doposud se o tuto záležitost PČR nezajímala a řešila pouze skutek, který se odehrál. Nyní je PČR povinna chránit ohroženou osobu. Novým prostředkem – vykázaní, jehož cílem není jen ochrana oběti před dalšími útoky, ale i psychická stabilizace oběti a čas na řešení vyvstalého problému.

c) Spolupráce různých složek na různých místech. Spolupráce PČR s krizovými centry, intervenčními centry, psychologickými poradnami a justicí.

1. 1. 2010 došlo k nahrazení mnohokrát novelizovaného trestního zákona z roku 1961 novým trestním zákoníkem č. 40 z roku 2009 s odlišnou strukturou a s novým tzv. očíslováním skutkových podstat. Tento zákon s sebou rovněž přinesl nový § 199 Trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí.²⁸

8. VYKÁZÁNÍ JAKO JEDEN Z PROSTŘEDKŮ OCHRANY ŘEŠÍCÍ PROBLEMATIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Institut vykázaní násilné osoby ze společného obydlí nebylo snadné přijmout do českého právního řádu. Právo zásahu do ústavně zaručených práv má nyní přímo policejní orgán, tedy policista obvodního, či místního oddělení Policie ČR. V neprospěch zavedení institutu vykázaní příslušníky obvodních, či místních oddělení Policie ČR svědčila skutečnost, že policisté na těchto základních útvarech nemají dostatečnou psychologickou přípravu

²⁸ Česko. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2009, částka 11, s. 0354-0464.

a často se jedná o mladé policisty, jejichž rozumová vyspělost nemusí být dostatečná k natolik zásadnímu kroku omezujícímu ústavou zaručená práva.

Institut vykázání se v průběhu času také vyvíjel. Poprvé byl zakotven v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky v § 21 písm. a, b, c, d)²⁹. Byl vydáván formou rozhodnutí o vykázání a probíhalo správní řízení. Poté byl institut vykázání novelizován v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v § 44 až §47.³⁰ Zavedením tohoto zákona odpadlo správní řízení a policista pouze sepisuje úřední záznam o vykázání. K docílení jednotného postupu bylo pro potřeby provádění vykázání nutno sestavit metodiku. Metodika byla vydána jako závazný pokyn policejního prezidenta č. 200 ze dne 22. prosince 2008, o provádění vykázání. V pokynu jsou dány postupy PČR při incidentech se znaky domácího násilí.

Institut vykázání §44 - §47 zákona č.273/2008 Sb.

V této kapitole budu citovat ze zákona číslo 273/2008 Sb. O policii České Republiky,

Hlava VII – Vykázání, §44-47

ČÁST PRVNÍ

Policie České republiky

: HLAVA VII

VYKÁZÁNÍ

§ 44

(1) Lze - li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

(2) Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podání návrhu na vydání předběžného opatření podle

²⁹ Česko. Zákon č. 283 ze dne 21. června 1991 o Policii České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 1991, částka 51, s. 1180-1189.

³⁰ Česko. Zákon č. 273 ze dne 11.8.2008 o Policii České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 2008, částka 91, s. 4086-4156.

občanského soudního řádu v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jí předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít, nebo odmítne li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

(4) Není li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejich právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie, součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání. Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázání.

(6) Shledá li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

§ 45

(1) Vykázaná osoba je povinna

- a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
 - b) zdržet se vstupu do prostoru podle písm. a),
 - c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
 - d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.
- Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písm. d).

(2) Vykázaná osoba má právo

- a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a),
 - b) vzít si v průběhu vykázaní ze společného obydlí věci podle písm. a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,
 - c) ověřovat provedení vykázaní zejména na čísle tísňového volání 158,
 - d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie.
- (3) Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Od této osoby dále vyžádá adresu pro doručování.

§ 46

Policista poučí ohroženou osobu o

- a) možnosti podání návrhu o vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu
- b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí
- c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží.

§ 47

- (1) Územní rozsah prostoru, na který se vykázaní vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.
- (2) Při provádění úkonů souvisejících s vykázaním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.
- (3) Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.
- (4) Policista ve lhůtě 3 dnů od vykázaní provede kontrolu, zda vykázaná osoba

dodržuje povinnosti vyplývající z vykázaní.³¹

8.1. POSTUP POLICIE PŘI ŘEŠENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ S UŽITÍM INSTITUTU VYKÁZÁNÍ

Za své několikaleté působení na základním útvaru PČR jsem se s výjezdem k incidentu se znaky domácího násilí několikrát setkal. Z praxe vím, že po příjezdu hlídky na místo je v drtivé většině případů již po samotném násilném aktu. Oběť násilí čeká na hlídku mimo obydlí a potencionální agresor je buď v obydlí a spí, nebo místo opustil. Nejdůležitější činností hlídky po příjezdu na místo je v případě že útok probíhá, tak tento odvrátit, agresora zajistit dle zákona o PČR, nebo dle § 76 trestního řádu zadržet jako osobu podezřelou ze spáchání trestného činu³². Dále vyžaduje-li to situace poskytnout první pomoc oběti, agresorovi, či další zúčastněné osobě. Jakmile jsou tyto základní úkony splněny, je důležité zjistit průběh násilí a řádně vytěžít oběť násilí, svědky incidentu a je-li to možné, tak rovněž agresora. Této role by se měl zhostit zkušený a rozvážný policista, který profesionálním pohledem na věc dokáže řádně zvážit všechny skutečnosti, které jsou dostupné pro rozhodování o tom, zda se na místě jedná, či nejedná o domácí násilí. K správnému posouzení věci slouží policistovi zpracovaná metodická SARA DN. Metoda obsahuje 15 otázek rozdělených do třech oddílů po pěti otázkách.

8.1.1. ODDÍL PRVNÍ NÁSILÍ VŮČI BLÍZKÉ OSOBĚ

Otázky směřující k odhalení aktuálního stavu rizika. Pomocí těchto otázek se zjišťuje, zda došlo v minulosti k závažným výhružkám, anebo k porušení předchozích příkazů soudu, či přestupkové komise Městského úřadu.

³¹ Česko. Zákon č. 273 ze dne 11. 8. 2008 o Policii České republiky. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2008, částka 91, s. 4086-4156.

³² JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní. Praha: Leges, 2011. 816s. ISBN 978-808721-292-9

8.1.2. ODDÍL DRUHÝ OBECNÉ SKLONY K NÁSILÍ

Otázky směřující k odhalení násilných projevů pachatele i na veřejnosti. Posuzuje se zde, zda je agresor gambler, alkoholik, toxikoman, či zda byl v minulosti stíhán pro trestný čin.

8.1.3. ODDÍL TŘETÍ ZRANITELNOST OBĚTI

Úkolem třetího a posledního oddílu je posouzení zranitelnosti oběti. Posouzení vztahu oběti k agresorovi. Zda se oběť agresora obává, je na agresorovi finančně závislá, popř. zda je oběť schopna problém řešit i samostatně a má povědomí na jaké instituce se má v danou chvíli obrátit.

Dojde-li policista po posouzení všech dostupných informací k rozhodnutí, že se na místě jedná o domácí násilí a je zde důvodná obava, že násilník bude opakovat svoje útoky proti životu a zdraví oběti, rozhodne o vykázaní agresora ze společné domácnosti. O tomto ústně vyrozumí oběť i agresora s oba poučí o jejich právech a povinnostech. Dále oběma sdělí, že vykázaní trvá 10 dní a tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem oběti. Po tuto uvedenou dobu nesmí agresor oběť kontaktovat, nesmí vstoupit do obydlí ani do prostoru určeném policistou.

Po poučení musí agresor policistovi odevzdat všechny klíče od společné domácnosti. Agresorovi je umožněno vzít si s sebou hygienické potřeby, věci pro osobní potřebu a věci důležité pro výkon povolání.

O vykázaní sepíše rozhodující policista úřední záznam a tento je povinen do 24 hodin doručit místně příslušnému Okresnímu soudu a Intervenčnímu centru.

8.2. JEDNÁNÍ POLICISTY S OHROŽENOU OSOBOU

Po násilném útoku bývá oběť v silném emocionálním rozrušení. V danou chvíli je velice důležité, aby oběť v osobě policisty se kterým jedná viděla pomocnou ruku a východisko ze své situace. Tohoto by si měl být zakročující policista plně vědom a k oběti také tak přistupovat. Řádně a pochopitelně oběti vysvětlit její práva v probíhajícím řízení, informovat osobu o možnosti psychologické, či sociální pomoci. Na otázky oběti odpovídat a snažit se jí být plně nápomocen a formou komunikace se snažit docílit zbavení strachu oběti.

Je-li oběť v natolik špatném psychickém stavu, že nedokáže racionálně uvažovat či komunikovat je vhodné nabídnout jí okamžitou pomoc psychologa, či zkontaktovat blízkou osobu oběti, která ji dokáže psychicky podpořit a zároveň zodpovědně dohlédne na stav oběti.³³

8.3. SPOLUPRÁCE POLICIE S DALŠÍMI SUBJEKTY

K nejefektivnějšímu řešení problému domácího násilí je důležitá koordinovaná spolupráce státních orgánů jako PČR, orgány sociálně právní ochrany dětí a intervenčního centra. Tato spolupráce stojí na sdělování informací mezi subjekty za účelem pomoci oběti domácího násilí. Těmito subjekty jsou: Policie České republiky, Obecní, či Městská policie, zdravotnická zařízení, krizová centra, krizová telefonická centra, domov pro matky s dětmi, probační a mediační služba, nestátní a neziskové organizace a další nápomocné subjekty.

Existence funkční IDS (interdisciplinární spolupráce) znamená pro místní samosprávu i účastnické organizace značný přínos. S přihlédnutím k vysokému výskytu domácího násilí v naší společnosti, jeho latenci a ničivému dopadu na rodinu, zejména pak na děti vyrůstající v takovém prostředí je hlavním přínosem skutečnost, že místní samospráva získává metodický rámec pro koncepční činnost v této oblasti. Závažný sociální problém je jasně definován a jsou využívány nástroje k jeho řešení na místní úrovni. Důležitá je také skutečnost, že téma domácí násilí se otevře pro širokou veřejnost, občané jsou vybízeni k včasnému řešení problému a k podpoře ohrožených osob ve svém okolí.³⁴

Nejprve nebyla možnost vzájemné výměny informací nikterak hojně využívána, časem se však osvědčila a stala se nezbytnou. Nejúspěšněji je hodnocena spolupráce PČR s Bílým kruhem bezpečí. Tato spolupráce přinesla zlepšení orientace a přístupu policistů v dané problematice. Nezbytnost napojení všech subjektů vyplynula ze zákona na ochranu před domácím násilím.

³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000, 254 s. ISBN 80-717-8475-3.

³⁴ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí, Kodiak print s.r.o. Praha. 2007. ISBN 978-80-239-9449-0,

8.4. APLIKACE INSTITUTU VYKÁZÁNÍ VE SPECIFICKÝCH PŘÍPADECH

Pro případy aplikace institutu vykázání ve specifických případech vydal Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra stanovisko k postupu PČR.

8.4.1. NEZLETILÁ NÁSILNÁ OSOBA

Stane-li se osoba mladší 15 - ti let pachatelem domácího násilí a jsou zjištěny okolnosti opravňující k vykázání je PČR povinna vyrozumět orgán sociálně právní ochrany dětí a tento postupuje dále dle § 16 zákona číslo 359/1999 sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Primárním účelem institutu vykázání je ochrana ohrožené osoby před agresorem, proto je důležité individuálně posoudit, zda je osoba mladší 15-ti let skutečně natolik nebezpečná a nezvladatelná pro zákonné zástupce, že je na místě aplikace institutu vykázání. Pokud je po posouzení situace zjištěno, že hrozí další intenzivní útoky a zákonní zástupci nedokáží agresora usměrnit, není vykázání vyloučeno. V případě, že se tak stane a je o vykázání osoby mladší 15- ti let rozhodnuto je nutné zajištění pobytu nezletilé osoby mimo domov (např. diagnostický ústav). Pobyt zajišťuje PČR ve spolupráci s orgánem sociálně právní ochrany dětí. Okresní soud musí mladistvému násilníkovi ustanovit opatrovníka. Žádost mohou podat zákonní zástupci, orgán sociálně právní ochrany dětí. Policie nemůže tento návrh podávat.

8.4.2. OHROŽENÁ OSOBA ZÁVISLÁ NA OSOBĚ NÁSILNÉ

V případě, je-li ohrožená osoba na násilné osobě závislá např: pro nemoc, nemohoucnost, stáří a násilná osoba bude ze společného obydlí vykázána postupuje PČR obdobně jako při spáchání trestného činu, zajistí lékařskou pomoc ohrožené osobě a uvědomí příslušný orgán sociální péče.

8.4.3. NÁSILNÁ OSOBA MATKA MALÉHO DÍTĚTE

V dané situaci se přihlíží ke konkrétním okolnostem. Vhodné je dítě ponechat v péči druhého z rodičů, či dalších příbuzných, kteří jsou schopni se o dítě postarat. Není-li zjištěna

žádná osoba, která by mohla dítě převzít a postarat se o něj, uvědomí PČR orgán sociálně právní ochrany dětí.

8.4.4. ÚTOK SPÁCHANÝ MIMO SPOLEČNÉ OBYDLÍ

Je-li místem, kde byl spáchán útok místo nenacházející se ve společném obydlí, bude vykazání směřováno na společné obydlí. Ohrožené osobě tak bude zajištěno, že se má kam vrátit a získá tak čas na řešení nastalé složité situace.³⁵

³⁵ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ a kol. Domáci násilí. Praha: Portál, 2011. 192s. ISBN 978-80-7367-6902.

9. VYHODNOCENÍ VÝVOJE INSTITUTU VYKÁZÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

9.1. APLIKACE INSTITUTU VYKÁZÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ ZA ROKU 2007-2012

- vlastní zdroj
- Graf č. 1: vývoj vykázání v ČR za roky 2007-2012
- Tento graf názorně ukazuje prudký nárůst počtů vykázání v letech 2009-2012. V letech 2011 a 2012 byly počty vykázání podobné. Toto nasvědčuje skutečnosti, že počty vykázaných osob jsou již na ustálených hodnotách a institut vešel plně do praxe.

9.2. VŠECHNA PROVEDENÁ VYKÁZÁNÍ V LETECH 2007-2012 DLE JEDNOTLIVÝCH KRAJŮ

- vlastní zdroj
- Graf č. 2: počty vykázání za období let 2007-2012 dle jednotlivých krajů.

Zde je na grafu znázorněn celkový počet vykázání za uvedené období dle jednotlivých krajů. Dle grafu je evidentní nevyváženost počtu vykázání ve vztahu k počtu obyvatelům v jednotlivých krajích. Zatímco v Plzeňském kraji, v němž žije 580 000 lidí, bylo v uvedeném období vykázáno 132 násilných osob. Tak ve stejném období bylo v Karlovarském kraji o počtu obyvatel 300 000 lidí vykázáno na 454 násilných osob.

9.3. VŠECHNA PROVEDENÁ VYKÁZÁNÍ V ROCE 2012 DLE JEDNOTLIVÝCH KRAJŮ

- vlastní zdroj
- Graf č. 3: počty vykázání v roce 2012 dle jednotlivých krajů v ČR
- Tento graf potvrzuje, že i roce 2012 docházelo k nerovnoměrnostem ve vykazování násilných osob v rámci ČR.

10. PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ VE VĚCECH DOMÁCIHO NÁSILÍ

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím pozměnil mimo jiné také zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Změnou v předpisu bylo ust. § 76b "Uložení předběžného opatření ve věcech domácího násilí".³⁶Ke změně došlo za účelem efektivního boje s domácím násilím.

§ 75c občanského soudního řádu říká, že předběžné opatření bude nařízeno za splnění podmínek § 76b občanského soudního řádu. Tedy je-li je vážně ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele. Soud rozhodne na základě skutečností popsanych v návrhu, zda hrozí útok proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a návrhu vyhoví, nebo jej zamítne.

10.1. TYPY SOUDNÍCH OPATŘENÍ

Vyhoví-li soud návrhu, může násilné osobě dočasně uložit povinnost nezdržovat se a nevstupovat do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí. Určení společného obydlí nebývá obvykle problém. Ten však nastává při určení bezprostředního okolí. Navrhovatel ve svém návrhu často vymezení tohoto prostoru opomíjí a je věcí soudu jak vyznačit ono bezprostřední okolí. Praxe soudů je taková, že je soudem ve výroku rozhodnutí uvedeno jen "bezprostřední okolí", nebo "bezprostřední okolí - tj. ve vzdálenosti 100 (50, 80) metrů od společného obydlí". Soudní praxe je obdobná praxi policejní. Policie rovněž zpravidla vyznačuje bezprostřední okolí vzdáleností od společného obydlí v metrech, popřípadě policisty vytyčí body v okolí obydlí, za které nesmí násilná osoba vstoupit. Jelikož je však ve většině případů násilné osobě soudem zakázáno ohroženou osobu jakýmkoli způsobem kontaktovat je důležitost vymezení bezprostřední vzdálenosti pouze spekulativní.

Násilné osobě lze dále uložit, aby se zdržela setkání s navrhovatelem a aby s ním jak již bylo výše popsáno nenavazovala žádné kontakty. Tímto nástrojem lze zamezit obtěžování, vyhledávání a sledování navrhovatele násilnou osobu. Taxativním výčtem předběžných opatření, která může soud uložit § 76b odst. 1 občanského soudního řádu nedisponuje. V praxi

³⁶ ŠKÁROVÁ, Marta a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: LINDE, 2009. 1262s. ISBN 978-80-7201-769-0.

jsou užívána zejména výše popsaná předběžná opatření. Soud může rovněž z předběžného opatření stanovit vzhledem k oprávněným zájmům násilné osoby výjimky. Jako příklad lze užít setkání navrhovatele a násilné osoby při soudním řízení o rozvod manželství.³⁷

10.2. OBDOBNÉ POSTUPY JAKO U “BĚŽNÉHO“ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ

O opatřeních dle § 76b občanského soudního řádu rozhoduje soud stejně jako u ostatních předběžných opatření bezodkladně, bez slyšení účastníků a bez jednání. Podkladem pro rozhodnutí soudu nejsou výsledky dokazování, neboť všechny okolnosti důležité pro rozhodnutí o předběžných opatřeních, by měly být v podaném návrhu a přiložených listinách. Termínem bezodkladně je míněno rozhodnutí soudu do 48 hodin, od podání návrhu. Rozhodujícím stavem je stav v okamžiku vydání usnesení soudu prvního stupně. Jako u ostatních předběžných opatření, by soud neměl přihlížet k důkazům, které neměl soud prvního stupně v době vydání svého usnesení k dispozici. V praxi to znamená nemožnost uvádět v odvolacím řízení nové důkazy, či listiny.

10.3. DORUČOVÁNÍ

§ 76b občanského soudního řádu se nikterak neliší oproti ostatním předběžným opatřením ani v doručování. V okamžiku nařízení předběžného opatření se stejnopis tohoto rozhodnutí doručuje účastníkům daného řízení. Usnesení je přitom třeba odeslat ve lhůtě tří dnů od vyhlášení, případně vydání, nebylo-li vyhlášeno. Osobě, vůči které návrh směřuje se spolu se stejnopisem usnesení doručí také návrh na předběžné opatření.

Při zamítnutí návrhu se usnesení doručuje pouze navrhovateli, popř. jeho zástupci, a to ve lhůtě tří dnů ode dne vydání usnesení. Toto rozhodnutí je závazné jak pro účastníka, tak pro státní orgány.

³⁷ ŠKÁROVÁ, Marta a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: LINDE, 2009. 1262s. ISBN 978-80-7201-769-0.

10.4. ZÁNIK A ZRUŠENÍ OPATŘENÍ

Popisované předběžné opatření dle § 76b zaniká po uplynutí doby po kterou by mělo trvat. Tato lhůta je vymezena v § 76b odst. 3 občanského soudního řádu. Vydané usnesení tedy nemusí povinně tento údaj obsahovat.

Opatření je možné zrušit, došlo-li ke změně poměrů a pominuly důvody pro předběžné opatření. Tento způsob však není v praxi příliš užíván, neboť znamená předpoklad, že by násilná osoba již ve svém násilném chování vůči oběti dále nepokračovala a institut předběžného opatření splnil svůj účel. Domácí násilí je jevem dlouhodobým a pro soudce je složité odhadnout budoucí chování násilné osoby.³⁸

10.5. ZVLÁŠTNOSTI PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ DLE § 76B ZÁK. Č. 99/1963 SB.

Pro tento typ předběžných opatření je specifické vymezení účastníků řízení. Jedná se o navrhovatele a osobu, proti níž je návrh namířen (§ 74 odst. 2 občanského soudního řádu).³⁹ Osoba ohrožená domácím násilím by měla dle s § 76b odst. 1 občanského soudního řádu vystupovat z pozice navrhovatele. Osobou, proti které je návrh namířen by měla být osoba násilná. Na tento typ předběžných opatření se vztahuje definice účastníků řízení dle v § 94 odst. 2 občanského soudního řádu. Účastníky by proto kromě osoby navrhovatele a osoby násilné neměla být žádná další osoba. Soud, který bude ve věci vydání předběžného opatření rozhodovat se určí dle místní příslušnosti obecného soudu navrhovatele (§ 74 odst. 4 2 občanského soudního řádu. Pro ohroženou osobu, resp. navrhovatele je tento soud v nejbližší vzdálenosti, což může přispět k většímu odhodlání ohrožené osoby svůj problém řešit.

³⁸ ŠKÁROVÁ, Marta a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: LINDE , 2009. 1262s. ISBN 978-80-7201-769-0.

³⁹ ŠKÁROVÁ, Marta a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: LINDE , 2009. 1262s. ISBN 978-80-7201-769-0.

10.6. NÁLEŽITOSTI NÁVRHU

Náležitosti návrhu na vydání návrhu na předběžné opatření dle § 76b občanského soudního řádu nejsou v občanském soudním řádu blíže specifikovány. § 75 občanského soudního řádu upravující náležitosti předběžných opatření, se o předběžném opatření podle § 76b výslovně nezmiňuje, § 75 odst. 2 občanského soudního řádu, jež se vztahuje na návrh na vydání předběžného opatření dle § 76 občanského soudního řádu zcela nedopadá na nařízení předběžného opatření podle § 76b. Zejména proto, že *"vyličení skutečností o tom, že je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků, nebo že je tu obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen"* U předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu nemusejí být tyto skutečnosti dle § 75c odst. 3 tvrzeny ani dokázány.

Odstranění formálních vad lze úspěšně užít při u návrhů na nařízení předběžného opatření podle § 76a občanského soudního řádu. Zde může soudce kontaktovat obec s rozšířenou působností, sdělit co v návrhu není uvedeno a požádat obec o doplnění návrhu. U návrhu na předběžné opatření dle § 76b je situace složitější. V takovém případě by soud musel kontaktovat ohroženou osobu, což ve lhůtě 48 hodin jak udává § 75c odst. 2 občanského soudního řádu nemusí být snadné. Situaci může usnadnit součinnost mezi soudem a intervenčním centrem, předcházelo-li návrhu o předběžné opatření vykázaní ve smyslu policejního zákona. Soud posuzuje návrh dle jeho obsahu (§ 41 odst. 2 občanského soudního řádu). V rámci zjištění skutkového stavu věci je možné odkázat na úřední záznam a rozhodnutí o vykázaní vydané PČR. Pokud tyto listiny nejsou k návrhu přiloženy, může si je soudce od PČR vyžádat.

10.7. DOBA TRVÁNÍ A VYKONAVATELNOST

V § 76b odst. 3 občanského soudního řádu je specificky upravena doba trvání předběžného opatření na jeden měsíc od doby vykonatelnosti. Předcházelo-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření vykázaní podle zvláštního právního předpisu, začíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená zvláštním předpisem. Při podání návrhu na prodloužení předběžného opatření pokračuje lhůta dále až do rozhodnutí soudu o prodloužení, či neprodloužení předběžného opatření. Zmiňovaným zvláštním předpisem je zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který hovoří o době trvání v

§ 44 odst. 2 tak, že vykázání PČR trvá po dobu 10 ti dní ode dne jeho provedení.⁴⁰ V případě podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu v průběhu vykázání, prodlužuje se lhůta do dne nabytí právní moci soudního rozhodnutí tohoto návrhu. Usnesení je vykonatelné vyhlášením, a nebo vydáním (dle § 76a občanského soudního řádu) . Vyhlášení proběhne u předběžného opatření dle § 76b občanského soudního řádu až při provedení jeho výkonu (§ 76c věta druhá). Někteří ze soudců vyhláší usnesení při provedení výkonu, jiní jiní je pouze vydají, tedy vyhotoví bez vyhlášení. *Prodloužení doby trvání předběžného opatření závisí na podání návrhu ve věci samé*

Podle § 76b odst. 4 může být doba trvání předběžného opatření na návrh prodloužena, podá-li ohrožená osoba za doby jeho trvání návrh na zahájení řízení ve věci samé. V tomto případě zanikne předběžné opatření nejpozději uplynutím jednoho roku od okamžiku jeho nařízení, pokud nestanoví dobu kratší.

Podmínky prodloužení jsou přísnější, než u běžného nařízení předběžného opatření podle § 76b odst. 1 občanského soudního řádu. Před uplynutím doby trvání předběžného opatření musí být zahájeno řízení ve věci samé a ohrožená osoba musí podat návrh na prodloužení předběžného opatření. Soud zvažuje stav ohrožení navrhovatele, a zda uvedené ohrožení trvá. Dále posuzuje majetkové poměry účastníků, vlastnické a jiné vztahy ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření.

10.8. NÁHRADA ŠKODY

Možnost domáhat se náhrady škody způsobené tímto předběžným opatřením je specificky upravena. K zajištění náhrady škody nebo jiné újmy nemá navrhovatel povinnost u předběžných opatření podle § 76b občanského soudního řádu (obdobně jako u návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 76a) složit jistotu (§ 75b odst. 1 a 2). Oproti předběžného opatření podle § 76a občanského soudního řádu však v případě předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu není vyloučena možnost aplikace § 77a odst. 1 až 4 občanského soudního řádu (§ 77a odst. 5). Tato upravuje nárok povinného účastníka na náhradu škody, která mu předběžným opatřením vznikla. Vykázané osobě mohla

⁴⁰ Česko. Zákon č. 273 ze dne 11.8.2008 o Policii České republiky. In: Sbírká zákonů České republiky. 2008, částka 91, s. 4086-4156.

vzniknout škoda tím, že si musela zajistit náhradní bydlení, či tím, že musela vynaložit náklady například na cesty do zaměstnání.

§ 77a odst. 1 ve větě první občanského soudního řádu uvádí, že, zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než z důvodu, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že již bylo právo navrhovatele uspokojeno, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla.

V případě užití předběžné opatření dle § 76b občanského soudního řádu je v okamžiku nařízení předběžného opatření právo navrhovatele na život, zdraví, svobodu a lidskou důstojnost již uspokojeno. Domácí násilí již nepokračuje a ohrožená osoba je chráněna před útoky násilné osoby. Pouze však po dobu trvání předběžného opatření. Ve většině případů po nařízení předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu nenásleduje již další řízení. Osoba je vykázána a po uplynutí doby trvání předběžného opatření se může navrátit do společné domácnosti, a nebo se již do domácnosti nevrací, neboť si našla již jiné bydlení. Další násilné útoky tedy můžou, ale nemusí již dále pokračovat. V případě, že domácí násilí již nepokračuje, nemusí být dán k podání žaloby ve "*věci samé*". Pokud se však násilná osoba do obydlí vrátí a ve svých útocích dále pokračuje, tedy dále páchá domácí násilí, může ohrožená osoba podat nový návrh na nařízení předběžného opatření, návrh na rozvod manželství, návrh na vypořádání společného jmění manželů, na vyklizení, nebo nemusí podat žádný návrh, tedy zůstat proti domácímu násilí pasivní. Pokud by tedy nestačila skutečnost, že v okamžiku nařízení předběžného opatření bylo právo ohrožené osoby uspokojeno. Pak by není-li podán návrh ve "*věci samé*", mohla násilná osoba podat žalobu o náhrady škody dle § 77 a občanského soudního řádu proti ohrožené osobě.⁴¹

10.9. POŽADAVEK NA PODÁNÍ NÁVRHU VE VĚCI SAMÉ

V otázce "*Jaký by měl být návrh ve věci samé?*", je praxe soudů nevyvinutá. Po rozhodnutí o předběžném opatření může ohrožená osoba podat například dva návrhy. Návrh na vypořádání společného jmění manželů a návrh na rozvod manželství. Návrhu na rozvod manželství může být vyhověno, společné jmění manželů bude tedy vypořádáno, ale společné obydlí (byt, dům), tedy předmět společného jmění manželů, bude přikázán

⁴¹ ŠKÁROVÁ, Marta a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: LINDE, 2009. 1262s. ISBN 978-80-7201-769-0.

do výlučného vlastnictví násilné osoby. Důležité je posoudit, který z uvedených návrhů je *"věcí samou"*. Pokud je *"věcí samou"* návrh na vypořádání společného jmění manželů, bylo návrhu vyhověno. Praxe však doposud nedokáže popsat, jak je tomu v případě, že společné jmění manželů bylo vypořádáno, nicméně byt či dům byl přikázán do výlučného vlastnictví násilné osoby.

Aplikace § 77a odst. 1 až 4 občanského soudního řádu v případech předběžných opatření vydaných v souvislosti s domácím násilím je velice problematická a složitá.

10.10. FORMULACE NÁVRHU

Návrh by měl být formulován dostatečně určitě. Pokud je v návrhu uvedeno pouze *"jsem jím dlouhodobě týrána"*, pak rozhodující soudce nemá možnosti zjistit, zda je jednání násilné osoby schopno vážným způsobem ohrozit život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost ohrožené osoby. Je vhodné v návrhu důkladně popsat, k jakému násilí docházelo, včetně konkrétního popisu útoků pro lepší možnost představy soudce o proběhlých útocích

Jednotlivé útoky je nutné vyličit tak, aby bylo jasné, zda k fyzickému násilí došlo například kopy, údery do oblasti břicha, či například škrcením. Dále popsat důležité okolnosti uváděných ataků. Například skutečnosti, že násilník na oběť plival, močil na ni, urážel ji. Psychické násilí se popisuje složitěji, ale i tak je možné popsat, že násilná osoba u sebe například nosila neustále nůž, oběť nenechala v noci spát, omezovala oběť na svobodě, či ji vyhrožovala újmou na zdraví, popřípadě smrtí. Pakliže násilná osoba vyhrožovala smrtí je zapotřebí uvést, o jakém způsobu zavraždění mluvila.

Z návrhu by mělo být zřejmé, že násilí proti oběti je dlouhodobé a intenzita útoků stoupá. Jak je již v práci uvedeno, tak ve většině případů je na začátku psychické násilí s nižší frekvencí násilných útoků. Postupem času se útoky stávají čtenější a brutálnější. Při kvalitním popisu incidentů a celé situace je pro soudce mnohem snazší usoudit, že se skutečně jedná o domácí násilí.

Návrh by měl v rámci úplného a celistvého vyličení skutkového stavu obsahovat také informaci o tom, zda byla násilná osoba již stíhána pro trestný čin, zejména zda byla stíhána pro trestný čin násilného charakteru, zda vlastní legálně, či nelegálně drženou zbraň, dále zda je osoba zaměstnána a zda nemá finanční problémy. Zná-li ohrožená osoba předchozí vztahy násilné osoby a je jí známo, že se násilná osoba podobného jednání již v minulosti dopouštěla

je vhodné tuto skutečnost také uvést do návrhu. Dále je na místě sdělit, zda násilná osoba požívá alkohol, či jiné návykové látky v nadměrném množství. Stejně tak je vhodné uvést, zda není násilná osoba přívržencem některého hnutí, které směřuje k potlačení práv a svobod člověka, zda obecně respektuje zákony a jaké má postoje k násilí. Jestliže se jedná o žárlivou osobu, je vhodné uvést i tuto podstatnou skutečnost.

Na základě poznatků uvedených v návrhu soud vyhodnotí, zda je, či není riziko budoucího útoku reálné. Ohrožená osoba by měla popsat své vnitřní pocity, vysvětlit citovou vazbu mezi ní a násilnou osobou a celkově popsat celý vztah k osobě násilné. Rovněž také uvést svou životní situaci, osvětlit například že je sama, bez přátel, bez rodiny. Z těchto údajů soud vyvodí, zda je nutné přikročit k vykazání. Zjistí, zda je pro ohroženou osobu dostupná pomoc rodičů, známých nebo zda je schopna zajistit si bydlení.

10.11. FORMULACE VÝROKU ROZHODNUTÍ

Výrok rozhodnutí by měl být obecně formulován tak, aby byl jednoduše pochopitelný. Tedy bez zbytečných údajů. Ustanovení § 169 odst. 2 občanského soudního řádu říká, že písemné vyhotovení usnesení nemusí obsahovat odůvodnění, neodporoval-li mu nikdo. Nařízenému předběžnému opatření zpravidla nikdo neodporuje. Totéž platí i pro návrh na předběžné opatření dle § 76b občanského soudního řádu, zde většinou rozhodnutí nemusí obsahovat odůvodnění, protože násilná osoba zpravidla neodporuje. Tento jev je však snadno vysvětlitelný tím, že násilná osoba o podaném návrhu z většiny případů neví.

Je-li vydáno usnesení o nařízení předběžného opatření bez odůvodnění, měla by ohrožená i násilná osoba z výroku rozhodnutí snadno pochopit rozhodnutí soudu. Výrok by měl vypadat následovně: *Soud nařizuje předběžné opatření, kterým se Janu Dvořákovi ukládá, aby opustil byt č. 3 v prvním poschodí domu č. p. 2747, v ulici Berlínská v Táboře, do 1. 7. 2013 do tohoto bytu nevstupoval a zdržel se setkávání s navrhovatelkou a navazování kontaktů s ní.*

Přestože podle zákona bez dalšího platí, že předběžné opatření trvá jeden měsíc od vykonatelnosti a předcházelo-li rozhodnutí policie, počíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená v zákoně o Policii ČR je důležité, aby výrok obsahoval datum, do kterého předběžné opatření trvá. Účastníci řízení jsou z drtivé většiny

laici a často si nedovedou výrok vyložit. Tímto se dá snadno předejít budoucím nesrovnalostem.⁴²

11. DOMÁCÍ NÁSILÍ VE VYBERANÝCH ZEMÍCH EU

11.1. DOMÁCÍ NÁSILÍ V RAKOUSKU

V evropských podmínkách se stalo průkopníkem intervence partnerského násilí právě Rakousko. Rakouský „Gewaltschutzgesetz“, zákon na ochranu před násilím, vyhodnotila Evropská unie jako „best practice“ neboli nejlepší přístup k řešení a doporučuje jej jako model pro komplexní sociálně-právní řešení případů domácího násilí. V tomto zákoně se poprvé objevila idea časově omezeného vyloučení agresora ze soukromí. Policie má možnost vykázání násilné osoby a zákazu jejího vstupu do společného bydliště, jestliže existuje důvodné podezření na opakované fyzické útoky vůči traumatizované oběti. Rakouský model řešení případů domácího násilí sloužil jako inspirace i pro tvorbu nové legislativy u nás.⁴³

Tento zákon vstoupil v platnost dne 1. května 1997. Zároveň s tímto zákonem byly změněny i jiné právní normy jako zákon o policii nebo zákon o exekuci. V roce 2000 a 2004 byl zákon na ochranu před domácím násilím novelizován. Od roku 2006 je v Rakousku trestné také nebezpečné pronásledování.

V roce 1998 byla zřízena bezplatná celonárodní nonstop tísňová linka pro ženy ohrožené násilím, její provoz je hrazen ze státního fondu. Tísňová linka představuje první pomoc pro ženy vystavené násilnému chování, ale také členům rodiny, sousedům, přátelům, spolupracovníkům těchto žen.

Gewaltschutzgesetz (zákon na ochranu před domácím násilím)

Tento zákon měl za následek snížení opakování domácího násilí a zvýšení schopnosti obětí účinně se bránit. Zákon definuje instituce, které mají povinnost oběti chránit a poskytovat jim pomoc a jakým způsobem to mají činit. Tyto instituce mohou zasahovat i tehdy, kdy násilí

⁴² ŠKÁROVÁ, Marta a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: LINDE, 2009. 1262s. ISBN 978-80-7201-769-0.

⁴³ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008, 159 s. ISBN 978-808-6131-764.

ještě nedosahuje závažnosti trestného činu. Nositelem povinnosti chránit oběti domácího násilí je policie.

Rakouská policie je oprávněna vydat rozhodnutí o vykázání pachatele, jsou-li tu skutečnosti nasvědčující, že se v daném případě jedná o případ domácího násilí, přičemž souhlas oběti není v tomto případě nezbytnou podmínkou pro vydání tohoto rozhodnutí.

Policie může vykázat agresora z obydlí na dobu 14 dnů od vydání tohoto rozhodnutí.

Policie může vykázat agresora z obydlí na dobu 14 dnů od vydání tohoto rozhodnutí. V případech, kdy byla podána žádost o vydání předběžného soudního opatření (zákazu), rozhodnutí o vykázání pozbývá platnosti dnem doručení tohoto soudního rozhodnutí pachateli. V ostatních případech rozhodnutí o vykázání pozbývá platnosti nejpozději do dvaceti dnů od jeho vydání.

K vydání rozhodnutí o vykázání je v Rakousku oprávněn každý policista (zpravidla ten, který je na místě činu první). V zásadě toto rozhodnutí přísluší uniformované policii, (pořádkové). V rámci uniformované policie pak existují specialisté na domácí násilí, kteří se případem dále zabývají. V rámci kriminální policie však již speciální skupina na domácí násilí není zřízena.⁴⁴

11.2. DOMÁCÍ NÁSILÍ V IRSKU

Návrh zákona, který by zlepšil ochranu obětí domácího násilí, předložil irský ministr pro rovnoprávnost a změnu zákonů Mervyn Taylor, T. D. Domestic Violence Act (zákon o domácím násilí) nabyt účinnosti 1. března 1996. Dále uvedené skutečnosti nejsou přesnou interpretací zmíněného zákona, jedná se spíše o poskytnutí základních informací o něm. Zákon vychází z přesvědčení, že fyzické nebo sexuální násilí proti členu rodiny je trestným činem. Policisté mají podle nového zákona oprávnění násilného člena rodiny zatknout a zahájit trestní stíhání, přičemž pravomoc, která se týká zatčení takové osoby, je v zákoně přesně vymezena. Zákon o domácím násilí umožňuje použití dvou různých hlavních forem ochrany osoby, která je domácím násilím ohrožena:

- bezpečnostní opatření („safety order“)
- výjimečného opatření „Bering order“)

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s. ISBN 8086284190.

BEZPEČNOSTNÍ OPATŘENÍ

Bezpečnostní opatření je nařízení soudu, kterým je násilné osobě zakázáno další použití násilí nebo výhrůzek násilím, ale dotyčnou osobu nevykazuje z domu či bytu. Pokud násilná osoba žije odděleně od osoby násilím postižené, bezpečnostním opatřením jí může být zakázáno sledování domu nebo celkově jakékoliv přiblížení se k domu či bytu poškozeného. Bezpečnostní opatření může být vydáno na dobu maximálně pěti let, poté může být obnoveno.

VYJÍMEČNÉ OPATŘENÍ

Výjimečným opatřením je naproti tomu pachateli násilí soudem přímo vykázán z domu či bytu, a to maximálně na 3 roky. Také zde je možnost obnovy a dalšího prodloužení trvání opatření. Pokud se poškozený domácím násilím u soudu dovolává vydání jednoho z uvedených opatření, může soud vydat předběžné opatření, tzv. ochranné opatření („protective order“), které má fakticky stejné účinky jako bezpečnostní opatření. Ve výjimečných případech může soud vydat tzv. předběžné výjimečné opatření, kterým s okamžitou účinností prikazuje násilné osobě opustit společný dům.

PORUŠENÍ NĚKTERÉHO Z UVEDENÝCH OPATŘENÍ JE TRESTNÝM ČINEM PODLE IRSKÉHO TRESTNÍHO ZÁKONA.

Irský zákon o domácím násilí poskytuje ochranu před násilnými delikty páchanými mezi rodinnými příslušníky pěti kategoriím osob:

- **sezdaným párům** – na ochranu proti násilí ze strany partnera.
- **párům žijícím ve společné domácnosti** – v případě, že pár není úředně sezdán, ale partneři žijí ve společné domácnosti, může jeden z nich požádat o ochranu proti násilí páchanému druhým partnerem. Míra možné zákonné ochrany je závislá na době, po kterou spolu partneři ve společné domácnosti žijí a kdo je vlastníkem bytu či domu. Žije-li pár společně alespoň šest měsíců z posledního roku, může postižený partner požadovat vydání bezpečnostního opatření. Situace se mění, pokud společnou domácnost sdílel pár 6 měsíců z uplynulých devíti měsíců. Tehdy lze vyžadovat vydání výjimečného opatření, ovšem pouze pokud násilný partner není jediným vlastníkem domu či bytu, či pokud k němu nemá z nějakého titulu silnější vlastnické právo než partner násilím postižený.
- **rodičům** – rodič se může domáhat zákonné ochrany proti domácímu násilí páchanému jeho vlastními dětmi, pokud je dítě starší 18 let. Rodič může požadovat vydání výjimečného nařízení, ovšem opět jen v případě, že dospělé dítě není jediným vlastníkem domu či bytu

nebo pokud toto dítě nemá „silnější“ vlastnické právo než jeho rodič. Je možnost domoci se také bezpečnostního opatření, není-li možné dosáhnout vydání opatření výjimečného

- **dalším osobám, které žijí společně** – zákonné ochrany proti domácímu násilí páchanému osobou starší 18 let se mohou domáhat všechny osoby, které s násilníkem žijí ve společné domácnosti, pokud soud rozhodne, že jejich soužití není založeno primárně smlouvou (např. nájemní smlouva). Toto se týká např. dvou příbuzných žijících ve společné domácnosti, kteří se mohou prokázat výše zmíněným soudním rozhodnutím. Dotčená osoba může požadovat vydání bezpečnostního opatření, není však oprávněna vyžadovat opatření výjimečné.
- **dětem** – vydání ochranných opatření podle zákona o domácím násilí může z důvodu ohrožení dětí vyžadovat rodič-oběť domácího násilí, nebo pokud je násilí pácháno na jeho dítěti či na dítěti, o které má povinnost pečovat.⁴⁵

Od 1. ledna 1997 může za určitých podmínek jménem osoby postižené domácím násilím požadovat ochranu podle nového zákona také zdravotnické zařízení.

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s. ISBN 80-862-8419-0.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo vytvořit ucelený náhled na problematiku domácího násilí. Jak je z práce patrné, domácí násilí se může týkat každého. Od dětí až po seniory. Lidé nemusí být přímo obětí nebo agresory domácího násilí, aby se jich problém týkal. Podstatný vliv může mít např. to, že jsou „pouze“ svědky tohoto činu.

Povědomí veřejnosti o tomto jevu je naštěstí čím dál větší, lidé mají snahu se o daném problému více dozvědět. Velkou zásluhu ve změně veřejného mínění mají především neziskové organizace, které mají velký zájem o medializaci této problematiky. Poskytují taktéž následnou pomoc a péči oběti. Dále v České republice existují azylové domy, zejména pro matky a děti a od roku 2007 začala vznikat intervenční centra.

Důležitý je i zájem odborné veřejnosti- policistů, státních zástupců, soudců, učitelů. Jen ten, kdo pochopí podstatu tohoto jevu je schopen na něj adekvátně reagovat.

Domácí násilí se dotýká hlavně obětí, které často neví jak se s danou situací vypořádat. Proto by jim společnost měla podat pomocnou ruku, pokusit se najít řešení problému a tomuto tématu se plně věnovat. Svou zásluhu na osvětě ve věcech domácího násilí a na odbourávání zakořeněných stereotypů mají bezesporu preventivní programy. Těmito programy se rozumí jak vzdělávací programy pro pracovníky pomáhajících profesí, kteří se při své práci setkávají s osobami ohroženými domácím násilím, tak mediální kampaně, jejímž cílem je přiblížit otázku domácího násilí a poukázat na jeho nebezpečnost formou letáků, samolepek a zveřejněním tel. čísel na linky pro oběti. Od května loňského roku existuje s podporou Ministerstva vnitra v České republice projekt „Bílá stužka – muži proti násilí na ženách a dětech.“ Tato kampaň je největším světovým hnutím mužů usilujících o vymýcení násilí na ženách a probíhá ve více než 60 zemích. Kampaň je primárně zaměřena na muže. Informuje, jak se aktivně starat o své zdraví a osobní růst, jak pečovat o svoje děti, vztahy a rodinu, jak zapojit mužský element do školství i jak přispívat k rozvoji občanské společnosti. Poskytuje mužům, kteří obtížně zvládají agresi vůči ženám a dětem možnost poradit se s mužem odborníkem. Obecně lze říci, že účelem kampaně je šíření myšlenky, že násilí ve vztahu není řešení, a že dospělý muž ženu ani děti nebije.

Legislativa domácí násilí v současnosti již neprochází žádnou další transformací. Kroky po kterých volala společnost byly již naplněny a jsou užívány účinné nástroje. Jak vyplývá z grafů uvedených v práci, jsou počty vykázaní již dlouhodobě ustáleny

na podobných hodnotách. Nicméně dle statistiky Bílého kruhu bezpečí, o.s. o počtu vykázaní v lednu 2013 došlo oproti stejnému období v roce 2012 k razantnímu úbytku provedených vykázaní a to o více jak o 30 %.

Nahlédneme-li na boj s domácím násilím ve smyslu De lege ferenda jsou v právní úpravě stále ještě mezery. Vhodné by mohlo být zavedení kvalifikovaných skutkových podstat u vybraných trestných činů, kde by skutečnost, že čin spáchal pachatel na osobě blízké jasně udávala vyšší míru škodlivosti a tím i vyšší hranici trestního postihu. Zavedení takovéto kvalifikované skutkové podstaty je představitelné například u těchto skutkových podstat současného trestního zákoníku. § 145 Těžké ublížení na zdraví, § 146 Ublížení na zdraví, § 171 Omezování osobní svobody, § 185 Znásilnění.

Dále by byla vhodná úprava občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. V § 469a odst. 1 písm. a) až d) tohoto zákona jsou uvedeny podmínky pro vydědění. Vydědění je jednostranný právní úkon, kterým zůstavitel odnímá svému potomkovi jako neopomenutelnému dědici právo dědit, které by mu jinak ze zákona náleželo. Mezi podmínky vydědění by bylo vhodné zakomponovat formulaci „dopustil se trestného činu, popřípadě jednání majícího znaky trestného činu namířeného proti osobě zůstavitele“. V současné právní úpravě je pod odst. c) tohoto paragrafového znění uvedeno pouze „byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně 1 roku“. V praxi to nyní znamená, že osoba, která se například dopustila trestného činu dle § 199 Týrání osoby ve společném obydlí. Tento čin spáchala na svých rodičích, mohla být i vazebně stíhána a posléze soudem odsouzena k alternativnímu trestu. Na vydědění nemá zůstavitel v takovém případě nárok, neboť nebyly naplněny zákonem dané podmínky.

Domácí násilí by nemělo být léčeno tím, že budeme klienta učit hledat náhled, ale tím, že ho naučíme zásadám lidské důstojnosti: Totiž že s člověkem, který nás napadá, nežijeme. Ani kvůli údajné lásce, ani kvůli dětem.

Jiří X. Doležal

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje:

1. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí, Kodiak print s.r.o. Praha. 2007. ISBN 978-80-239-9449-0
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000, 254 s. ISBN 80-717-8475-3.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s. ISBN 80-862-8419-0.
4. HANUŠOVÁ, J. Násilí na dětech – syndrom CAN. 1. vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 22 s. ISBN 80-86991-78-4.
5. HAŠKOVCOVÁ, Helena. Manuálek o násilí. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2004, 83 s. ISBN ISBN 80-7013-397-X.
6. HUŇKOVÁ, Markéta a Jiřina VOŇKOVÁ. Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím). 1. vyd. Praha: Justiční akademie ČR, 2004, 247s.
7. JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní. Praha: Leges, 2011. 816s. ISBN 978-808721-292-9
8. KAST, Verena. Nebud'te obětí: žijte svůj vlastní život. 1. vyd. Šlapanice: ERA, 2003, 119 s. ISBN 80-865-1761-6.
9. NOVOTNÝ, O. ZAPLETAL J., Kriminologie, Praha, ASPI,2004, 12 s. ISBN 80-7357-026-2.
10. STRŽÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vyd. Brno: Key Publishing, s.r.o., 2009. 91 s. Právo. ISBN 978-80-7418-020-0.
11. ŠEDIVÁ, M. Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni: model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2005. 47 s. ISBN 80-239-5441-5.
12. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ a kol. Domácí násilí. Praha: Portál, 2011. 192s. ISBN 978-80-7367-6902.

13. ŠPATENKOVÁ, Naděžda. Krizová intervence pro praxi. Vyd. 1. Praha: Grada, 2004, 197 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0586-9.
14. VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008, 159 s. ISBN 978-808-6131-764.
15. VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Vyd. 1. Praha: ProFem, 2004, 194 s. Psyché (Grada). ISBN 80-239-2106-1.

Legislativní dokumenty:

1. Československá socialistická republika. Zákon č. 140 ze dne 8. prosince 1961 trestní zákon. In: Sběrka zákonů Československé socialistické republiky. 1961, částka 65, s. 485-507.
2. Československo. Zákon č. 200 ze dne 18. května 1990 o přestupcích. In: Sběrka zákonů České a Slovenské federativní republiky. 1990, částka 35, s. 810-840.
3. Česko. Zákon č. 283 ze dne 21. června 1991 o Policii České republiky. In: Sběrka zákonů České republiky. 1991, částka 51, s. 1180-1189.
4. Česko. Zákon č. 273 ze dne 11. 8. 2008 o Policii České republiky. In: Sběrka zákonů České republiky. 2008, částka 91, s. 4086-4156.
5. Česko. Zákon č. 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. In: Sběrka zákonů České republiky. 2009, částka 11, s. 0354-0464

Elektronické zdroje:

1. KS.SM, Domácí násilí [online]. Dostupné <http://www.ks.sm/opzp/domacinasili/index.html>, 14.12. 2012

Seznam grafů:

Graf č. 1: vývoj vykázaní v ČR za roky 2007-2012

Graf č. 2: počty vykázaní za období let 2007-2012 dle jednotlivých krajů.

Graf č. 3: počty vykázaní v roce 2012 dle jednotlivých krajů v ČR